

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 945

28. SVIBNJA 2021. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

**Vedar pogled
u budućnost**

SADRŽAJ

6

Veleposlanik Hidajet Bišćević
u Subotici

**Snažna potpora
hrvatskoj zajednici**

8

Dan državnosti Republike
Hrvatske – 30. svibnja

**Sabor – povijesna
uloga u očuvanju
hrvatske državnosti**

12

Predrag Antoni, Inicijativa građana
Za bolji Petrovaradin

**Decentralizacija
umjesto stranačkog
upravljanja**

20

Običaj *kraljica* u Subotici i Tavankutu

Baština koja živi

33

Dani hrvatske kulture u Somboru
Godina u znaku knjige

36

Ivan Brdar, mesar iz Monoštora

Šegrt s 14 godina

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Hrvatska izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stan-
tić (zamjenik predsjednika), Branimir Kunti-
ć, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav
Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i
Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Zvonko Sarić

(koordinator dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Birograf Comp DOO, Zemun

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Dojmovi

Veleposlanik **Hidajet Bišćević** boravio je tijekom prošlog tjedna u jednodnevnom posjetu Subotici ili točnije ustanovama i institucijama hrvatske nacionalne zajednice.

Suradnja i bolja komunikacija, te daljnja potpora kako države Hrvatske tako i njenih diplomatskih predstavništava poruka je odaslana nakon ovog posjeta.

A konkretnu potporu matične države hrvatska zajednica u Srbiji dobija za razne projekte i inicijative. Posljednja u nizu je pomoć Istarske županije koja je donirala 5.000 eura za opremanje vrtića u kojima se odgojno-obrazovni rad odvija na hrvatskom jeziku. Ne tako davno udruge su dobile sredstva zahvaljujući suradnji s Osječko-baranjskom županijom, prije toga Vukovarsko-srijemska županija pomogla je kupnju Šokačke kuće u Vajskoj i da ne nabrajam više, jer bi popis županija i gradova na koje može računati hrvatska zajednica u Srbiji bio podulji.

I vratit ću se na posljednju donaciju, onu koja je obradovala najmlađe, a realizirana je zahvaljujući potpori Istarske županije. »Istarska županija odlučila se aktivnije uključiti u suradnju s Hrvatskim nacionalnim vijećem na regionalnoj razini i dodijeliti financijska sredstva kako bi dala skroman doprinos lakšoj provedbi vaših projekata. Kao multijezična i multikulturalna regija koja velike napore ulaže u njegovanje tradicija i kulture svih etničkih manjina na području Istarske županije, u jačanje međusobnog razumijevanja te izgradnju tolerantnog i otvorenog društva, svjesni smo koliko je značajno poduprijeti iste inicijative usmjerene prema hrvatskom narodu izvan Hrvatske. Smatramo da su sve naše različitosti ujedno i naše veliko bogatstvo koje treba čuvati bez obzira na narodnu pripadnost i nacionalne granice. U tom smislu očuvanje kulturnog naslijeđa izrazito je važno za pripadnike hrvatske manjine u Srbiji, a time i osiguravanje što kvalitetnijeg obrazovanja i informiranja na hrvatskome jeziku i pismu, počevši od najranije dobi«, riječi su zamjenice župana Istarske županije **Sandre Ćakić-Kuhar**.

Važne su takve riječi potpore i ohrabrenja, naročito kada odnosi Srbije i Hrvatske dođu do točke pucanja (na sreću ne onog pravog) i kada se novine utrkuju tko će imati »ubitačniji« naslov poput onoga: *Užas! Hrvati nas zovu na ljetovanje tamo gdje je ubijeno tisuće Srba, more je danima bilo crveno od srpske krvi*.

I da se vratim na početak i veleposlanika Bišćevića. U pravu je kada kaže kako je njegov dojam »da se ovdje pokreću inicijative u trenutku kada smo mi na pragu dogovora o ozbiljnom bilateralnom razgovoru, što bi upućivalo da postoje neki kojima možda nije u interesu takva vrsta dijaloga kojim bi se rješavala otvorena pitanja, kojih ima i previše«.

Z. V.

Radna skupina Novog Sada i HNV-a

Kako očuvati Stari Majur?

Treća sjednica Radne skupine za rješavanje svih otvorenih pitanja hrvatske zajednice na području Grada Novog Sada, koju su formirali predstavnici ove lokalne samouprave i Hrvatskog nacionalnog vijeća, održana je 19. svibnja u novosadskoj Gradskoj kući pod predsjedanjem zamjenika gradonačelnika Novog Sada **Milana Đurića**. Glavna tema sastanka bila je implementiranje instituta prethodne zaštite na prostornu povijesnu cjelinu Staroga Majura u Petrovaradinu. Ova cjelina je u procesu zaštite kao kulturno dobro na razini Srbije, a cilj sastanka je bila potpora pozornijoj primjeni važećih urbanističkih dokumenata, kako bi se očuvala vrijedna kulturna i arhitektonska baština ovoga povijesno važnoga dijela Petrovaradina.

Već dulje vrijeme u fokusu javnosti, napose Petrovaradinaca, Stari Majur (ili Ljudevit Dol – dio Petrovaradina koji se nalazi istočno od podgrađa Petrovaradinske tvrđave) doživljava u suvremenom periodu pokušaje izmjene lika staroga povijesnog naselja s prizemnim stambenim objektima obiteljskog stanovanja. Neki od njih su s konca XVII. (*Špilerova kuća*, izgradnja počela 1693.) i iz XVIII. stoljeća (nepokretno kulturno dobro Kuća s okućnicom u Patrijarha Rajačića br. 14 iz 1798. godine). Riječ je o dijelu zaštićene okolice Petrovaradinske tvrđave, a također i dobru koje je uživalo prethodnu zaštitu, oglašenu 24. prosinca 2018., koja ističe ove godine. Zavod za zaštitu spomenika kulture grada Novog Sada je evidentirao čitav niz objekata povijesne vrijednosti u Starom Majuru, u ulicama Ostrovske, Pavla Jurišića Šturma, Archibalda Reissa, Čajkovskog, Vladimira Gortana, Patrijarha Rajačića, Reljkovićevoj, Koste Nađa, Augusta Šenoe, No-

vakovoj i Preradovićevoj. Činjenica da su neke od kuća prodane građevinskim investitorima, srušene i da su na njihovom mjestu izgrađene višekatnice, te je time trajno poremećen krajolik ovoga dijela starog Petrovaradina, uznemirava stanovnike ovoga starog mjesta, tradicionalno naseljenoga i (sve manje) brojnim hrvatskim življem.

Iz tog su razloga članovi Radne skupine, koje je delegiralo HNV, ovo pitanje već drugi puta stavili na dnevni red ovoga tijela. Na sjednici su razmotrena iskustva očuvanja graditeljskoga naslijeđa Almaškog kraja, najstarijega dijela Novog Sada, u kojemu se u ovom trenutku obnavljaju stare prizemne građanske kuće. Istaknut je primjer zalaganja gradskih vlasti u očuvanju i planiranoj obnovi *Špilerove kuće*, pojedinačno zaštićenoga spomenika kulture. Predsjednik Radne skupine Đurić je sa svim prisutnim suradnicima pružio potporu Grada u rješavanju ovog i svih drugih važnih pitanja hrvatske zajednice.

M. Tucakov

Potpota DSHV-a usvajanju Zakona o obnovi Srijemskih Karlovaca

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini pozdravlja usvajanje Zakona o obnovi kulturno-povijesnog naslijeđa i poticanju razvoja Srijemskih Karlovaca u Narodnoj skupštini Srbije 19. svibnja. Ovaj Zakon usvojen je na osnovi prijedloga koji je Skupština Autonomne Pokrajine Vojvodine uputila republičkom parlamentu kao ovlašteni predlagatelj zakonskih tekstova.

Zakon određuje opće uvjete za obnovu vrijednog kulturno-povijesnog naslijeđa i poticanje razvoja Srijemskih Karlovaca, tijela koja će se baviti realiziranjem programa obnove te izvore novčanih sredstava za istu. U tome smislu, Zakon nanovo u fokus stavlja kulturno-povijesnu cjelinu »Gradska jezgra Srijemskih Karlovaca«, koja je nepokretno kulturno dobro od iznimnog značaja zaštićeno na razini države, i, priznajući značaj ovoga prostora potiče njezinu konzervaciju i obnovu. Na taj način zakon stremlji i odgovarajućem jačanju turističkih vrijednosti Srijemskih Karlovaca.

Želimo naglasiti da je, osim neupitnog povijesnog značaja Srijemskih Karlovaca za povijest, kulturu i duhovnost većinskoga naroda, ovaj grad od iznimnoga identitetskoga značaja i za Hrvate. Naš je narod, i njegovi izvrsnici, davao značajne prinose onome čime se Karlovci danas diče i što je, između ostaloga, predmet koji regulira ovaj Zakon. Crkva Presvetoga Trojstva iz 1768. (s elementima gradnje iz XVI. stoljeća), te župni dom pokraj nje, a isto tako i Kapela Gospe od Mira, sagrađena na mjestu potpisivanja Karlovačkoga mira (današnja crkva

je iz 1817.), sakralni su objekti koji snažno simboliziraju katoličko-hrvatske identitetske elemente najviše razine u ovome mjestu. Osim njih, i kapela sv. Jakova, ostavština obitelji Žagar iz 1913., te zavjetne kapelice i križevi krajputaši, čine elemente hrvatsko-katoličkoga krajolika Karlovaca. Hrvatska identitetska baština također obuhvaća i rodnu kuću pjesnika i opata **Ilije Okrugića Srijemca**, s memorijalnom pločom njemu u čast, te rodnu kuću dr. **Ljudevita Auera**. Na dostojan način sjećanje je nužno oživjeti i na ostale hrvatske povijesne prvake rođene u Karlovcima, a ovdje navodimo samo njih nekoliko: političara **Jakova Jelašića**, književnika **Augusta Darmatija**, prevoditelja **Pavla Rakoša**, političara i književnika **Ferdu Stražimira Kulundžića**, povjesničara **Branka Magaraševića**, te nekoliko drugih.

U Srijemskim Karlovima danas živi nešto više od 8% Hrvata. Pozdravljajući činjenicu da je obnova povijesne jezgre ovoga grada počela nedavnim početkom obnove vanjskog dijela župnoga doma župe Presvetog Trojstva, a želeći da se prigodom obnove izbjegn timer propusti kakav je učinjen kada je s Kapele Gospe od Mira trajno skinuta memorijalna ploča od ogromnog značaja za Hrvate, DSHV se nada suradničkom odnosu institucija i organizacija koje ovdje predstavljaju naš narod s lokalnom samoupravom i pokrajinskim tijelima vlasti koje će biti nositelji obnove ovoga mjesta.

Tomislav Žigmanov, predsjednik

Lokalni izbori u Hrvatskoj

SDSS zadovoljan rezultatima

Na lokalnim izborima u Hrvatskoj Samostalna demokratska srpska stranka ukupno je dobila 10 dožupana, 13 načelničkih mjesta u općinama, 16 mandata zamjenika općinskih načelnika ili gradonačelnika pripadnika srpske nacionalne manjine, te 8 zamjenika župana. Prilikom dodatna dva načelnička mjesta SDSS-ovi kandidati će imati u drugom krugu izbora u Donjem Lapcu i Gračacu, te u nekim sredinama za popravak donaeelničkih pozicija, poput Topuskog, ukoliko nadležna biračka povjerenstva uvažer prigovore na regularnost izbornog procesa. Procjenjuje se da će ova stranka imati oko 170 mandata u općinskim ili gradskim vijećima i županijskim skupštinama.

Na izborima je sudjelovao i Demokratski savez Srba te liste nezavisnih kandidata koji su osvojili znatno manji broj glasova i manji broj mjesta.

Pripadnici nacionalnih manjina u Hrvatskoj glasaju za liste i kandidate kao i svi birači, a dodatno imaju pravo birati zamjenika općinskog načelnika, gradonačelnika, odnosno župana iz reda pripadnika nacionalnih manjina u onim jedinicima gdje je to pravo utvrđeno i u onim jedinicima u kojima imaju prebivalište. Isto vrijedi i za pripadnike hrvatskog naroda u lokalnoj sredini u kojoj pripadnici neke nacionalne manjine čine većinu. Također imaju pravo i na razmjernu zastupljenost u predstavničkim tijelima.

U nedjelju, 30. svibnja, bit će održan drugi krug glasanja na izborima za župana u 14 županija, gradonačelnika Zagreba, gradonačelnika u 56 gradova i općinskog načelnika u 87 općina. Ukupan broj gradova i općina u kojima će biti održan drugi krug je 432, a broj biračkih mjesta 5.496.

Veleposlanik Hidajet Bišćević u Subotici

Snažna potpora hrvatskoj zajednici

»Smeta činjenica da se o Hrvatima u Srbiji govori samo kada se dogodi nešto negativno. To je širi problem koji se ne može rješavati uključivanjem četiri ili pet Hrvata u izvršnu vlast«, kazao je veleposlanik Bišćević

Veleposlanik Hrvatske u Beogradu **Hidajet Bišćević** sa suradnicima boravio je u službenom posjetu institucijama i ustanovama hrvatske manjine sa sjedištem u Subotici – Hrvatskom nacionalnom vijeću, Novinsko-izdavačkoj ustanovi *Hrvatska riječ*, Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata i Demokratskom savezu Hrvata u Vojvodini. Cilj posjeta bio je upoznati se s radom ovih institucija i ustanova. Veleposlanik Bišćević kazao je kako je tijekom razgovora dogovorena maksimalna koordinacija diplomatskih predstavništava Hrvatske s Hrvatskim nacionalnim vijećem. Politička zastupljenost samo je jedan od problema, kazao je veleposlanik i dodao kako je veliki problem opći društveno-politički odnos prema hrvatskoj zajednici.

Hrvata u politička tijela. Isto tako, dogovorili smo bolju koordinaciju između diplomatskih predstavništava Hrvatske i HNV-a. Željeli smo vidjeti gdje su problemi i kako ih rješavati, imajući u vidu spremnost Hrvatske da brine o hrvatskoj zajednici u Srbiji«, izjavio je veleposlanik Bišćević nakon sastanka u HNV-u.

Kako je kazao, politička zastupljenost samo je jedan od problema, dodajući kako je veliki problem opći društveno-politički odnos prema hrvatskoj zajednici.

»Hrvatska zajednica je polje na kome se prelamaju unutarnji politički odnosi u Srbiji. Smeta činjenica da se o Hrvatima u Srbiji govori samo kada se dogodi nešto negativno. To je širi problem koji se ne može rješavati uključivanjem četiri ili pet Hrvata u izvršnu vlast. To je naravno važno kao simbolika, ali je važnije da se način zastupljenosti unese u izborni zakon. Još bi bilo važnije kada bi se pokušalo pratiti što se događa sa srpskom manjinskom zajednicom u Hrvatskoj. Neka, kako ja volim reći, politika novog razumijevanja između vlasti u Hrvatskoj i srpske manjine donosi rezultate, novu društvenu klimu. Nažalost, ne sprječava pojedinačne incidente u Hrvatskoj, ali generalno se radi o jednom potpuno drugačijem tipu odnosa, sa zagarantiranim mjestima u

Bišćević: Želimo prijateljsku, dobrosusjedsku Srbiju

»Pred hrvatskom zajednicom u Srbiji su u ovom trenutku veliki izazovi, razni problemi, značajne aktivnosti kao što je popis stanovništva. Temeljito smo razgovarali o političkom i društvenom položaju Hrvata u Srbiji, pogotovo glede dogovora o političkoj zastupljenosti hrvatske zajednice. Posebno u kontekstu nekih akcija i obećanja srbijanskog vodstva u pogledu veće zastupljenosti Hrvata u izvršnoj vlasti. U tom smislu, maksimalno ćemo djelovati na diplomatskom planu kako bi se povećala uključenost

Saboru, što nije ovdje slučaj usprkos sporazumu iz 2004. godine«, naveo je veleposlanik.

Dogovori se jedino mogu realizirati kroz biletarne, diplomatske razgovore. Pismo upućeno ministru vanjskih poslova Srbije **Nikoli Selakoviću**, kako je kazao Bišćević, koncipirano je u duhu poziva »dajte da naše odnose stavimo u europsku perspektivu i dajte da mi upravljamo procesima, a ne procesi nama«. »Rekao sam i ministru Selakoviću, a ponovit ću i sada: češće se događa da ministri i ministarstva reagiraju na događaje koje nisu sami kreirali i onda se otvara, tako da kažem lavina problema.

Moj dojam je da se ovdje pokreću inicijative u trenutku kada smo mi na pragu dogovora o ozbiljnom bilateralnom razgovoru, što bi upućivalo da postoje neki kojima možda nije u interesu takva vrsta dijaloga kojim bi se rješavala otvorena pitanja, kojih ima i previše. Zato sam i rekao da oko bunjevačkog jezika ne ulazim u karakter i političke ciljeve te inicijative, ali tajming mi je ukazivao da tu možda postoji drugi interes i da je sama inicijativa sredstvo za nešto drugo. U tom smislu sam pokušao diplomatski djelovati, ali onda se sve pretvorilo u lavinu uzajamnih reakcija. Hoćemo graditi bolje odnose, jer mi u Hrvatskoj ne krijemo da nam je u cilju prijateljska, dobrosusjedska Srbija. To je naš strateški nacionalni cilj», kazao je veleposlanik.

Žigmanov: Od Hrvatske očekujemo podršku i stalni interes

Predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** je nakon sastanka ocijenila kako je ovim posjetom veleposlanik poslao poruku da država Hrvatska intenzivno i kontinuirano brine o Hrvatima u Srbiji i da se ta potpora nastavlja. Dodala je i kako su razgovarali o velikim projektima koji se tek trebaju realizirati, kao što je primjerice izgradnja Hrvatske kuće u Subotici.

Predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov** je također istaknuo kako ovaj posjet predstavlja snažnu potporu hrvatskoj zajednici, te da se zajedničkim djelovanjem postižu bolji rezultati.

»Važno je da komuniciramo i razgovaramo o svim pitanjima, unutar sebe razmjenjujemo mišljenja da se međusobno što bolje informiramo, zajednički djelujemo i postizemo što bolje rezultate. Posjet je gesta spremnosti veleposlanika da tu komunikaciju intenziviramo i u tom smislu mi smo rekli što je problem kada je riječ o društvenom položaju, što su izazovi, napose kada je riječ o sudjelovanju u političkom životu. Od Hrvatske očekujemo podršku i stalni interes. Mi smo živa, dobro posložena zajednica, koja unutar sebe ima visoku koheziju koja ostvaruje odlučne iskorake u brojnim segmentima manjinskog života. Naravno da ima dosta izazova, kao što su isključenost iz procesa donošenja odluka, različite politike zaprečavanja i slično«, kazao je Žigmanov.

Prema njegovim riječima, od Hrvatske se očekuje, kao i do sada, djelatna podrška, stalni interes i kada je u pitanju politika spram Srbije da Hrvati budu na visokom mjestu kada je u pitanju agenda suradnje između dvije države.

»Politička participacija predstavnika hrvatske zajednice u tijelima vlasti dio je bilateralnih odnosa. I do sada smo visoko cijenili zainteresiranost države Hrvatske i njihovih

diplomatskih predstavnika da se to riješi na način kako je to riješeno u Hrvatskoj, odnosno da se članak 9. Međudržavnog sporazuma počne primjenjivati, što znači da se predstavnicima hrvatske zajednice osigura vidljivost, zastupljenost u predstavničkim tijelima na svim razinama i izvršnom segmentu vlasti na lokalnoj razini. U domeni ovlasti koje imaju kao diplomatski predstavnici očekujemo, naravno, i dalje podršku našim nastojanjima«, kazao je Žigmanov.

Svoj posjet hrvatskim institucijama i ustanovama veleposlanik je započeo u NIU *Hrvatska riječ*, gdje se upoznao s djelatnošću ustanove i radom uredništva.

»Drago mi je vidjeti da tjednik radite onako kako se nekada radilo, da ne radite u stilu brzinskih tabloidnih novina gdje sadržaji odmah s ulice ulaze na portale ili u novine već da je to jedna prava redakcija s novinarima, urednicima, lektorima, korektorima. To je vjerojatno jedan od razloga što uspijevate održati kvalitetu tjednika. Nije to diplomatska fraza, jer ja od mog dolaska u Beograd imam policu u svom uredu gdje su svi brojevi *Hrvatske riječi*. I profesionalno, ali i kao bivši novinar, sa

zanimanjem pratim *Hrvatsku riječ*. Zahvaljujem se što pratite rad naših diplomatskih predstavništava i u Subotici i u Beogradu, što na neki način održavate živi duh koji je potreban hrvatskoj zajednici na prostoru Srbije«, kazao je Bišćević.

Prigodom posjeta ZKVH-u Bišćević je kazao kako je impresioniran rezultatima rada te ustanove te naglasio kako je očuvanje nacionalnog identiteta prioritet, a u tome Zavod ima veliku ulogu. U tom smislu, iznimno je važno jačanje stabilnosti i kapaciteta unutar hrvatske zajednice čemu Veleposlanstvo daje svoju punu potporu.

Veleposlanik Bišćević je u Subotici boravio sa suradnicima – opunomoćenim ministrom u Veleposlanstvu RH u Beogradu **Stjepanom Glasom** i opunomoćenom ministricom **Majom Bogdan**, te u pratnji generalnog konzula RH u Subotici **Velimira Pleše**.

Z. V. / D. B. P.

Dan državnosti Republike Hrvatske – 30. svibnja

Sabor – povijesna uloga u očuvanju hrvatske državnosti

Počevši od saborovanja za vrijeme hrvatskih narodnih vladara, s najstarijim sačuvanim zapisnikom i zaključcima iz 1273., preko staleških hrvatskih sabora, prvoga građanskoga sabora u 19. stoljeću, pa sve do suvremenih dana Hrvatski sabor je čuvar državnosti i samostojnosti naroda i države

Hrvatska 30. svibnja proslavlja Dan državnosti, na dan kada se, nakon desetljeća jednostranačja i vladavine Saveza komunista, nakon prvih slobodnih demokratskih izbora održanih u travnju 1990., konstituirao prvi demokratski izabran i višestranački Sabor.

Ovaj je datum kao Dan državnosti proslavljan deset godina, kada je izmjenama zakona 2001. godine Hrvatski sabor, s vladajućom lijevom koalicijom i premijerom **Ivicom Račanom**, kao datum Dana državnosti odredio 25. lipnja, dan kada je Hrvatski sabor 1991. godine donio ustavnu odluku o suverenosti i samostalnosti Hrvatske, dok se 30. svibnja nastavio obilježavati kao Dan Hrvatskog sabora.

Od prošle godine izmjenama Zakona o praznicima, blagdanima i neradnim danima, usvojenim koncem 2019. godine, ponovno se, nakon gotovo dva desetljeća, Dan državnosti slavi 30. svibnja.

Utjelovljenje hrvatske državnosti

Naime, nakon 18 godina Hrvatski sabor je, s vladajućom Hrvatskom demokratskom zajednicom, ponovno izmijenio zakon, smatrajući da »izmjena datuma blagdana iz 2001. nije postigla očekivani učinak u smislu prepoznavanja i razlikovanja bitnih datuma novije hrvatske povijesti i poistovjećivanja hrvatskih građana s njima«.

Premijer **Andrej Plenković** je, obrazlažući tada predloženu promjenu, rekao kako je konstituiranje prvog demokratski izabranog, višestranačkog Sabora 30. svibnja 1990. i »svojevrsni početak donošenja niza ključnih akata, ustavnih akata, pravnih akata, političkih i povijesnih akata, koji su nas u jednom procesu doveli do osamostaljenja, suverenosti, stjecanja neovisnosti i, u konačnici, stjecanja međunarodnog priznanja Republike Hrvatske«.

Ujedno, rekao je, »taj je datum bio jako dobro prihvaćen u hrvatskom narodu, postojala je emocija, afektivni odnos i zanos koji je bitan za središnji nacionalni praznik«. »Hrvatski sabor Ustavom je definiran kao najviše predstavničko tijelo građana i nositelj je zakonodavne vlasti u Hrvatskoj. Hrvatski sabor ujedno je i utjelovljenje hrvatske državnosti. Počevši od saborovanja za vrijeme hrvatskih narodnih vladara, iz čega su u razvijenom srednjem

vijeku nastali slavonski i hrvatski sabor, s najstarijim sačuvanim zapisnikom i zaključcima iz 1273., preko staleških hrvatskih sabora, prvoga građanskoga sabora u 19. stoljeću, pa sve do suvremenih dana, upravo je sabor predstavljao instituciju, odnosno državno tijelo koje je opstajalo i u najtežim danima. Sabor je bio tijelo u kojem se odlučivalo o opstanku hrvatskog naroda, države i same državnosti. Bio je neprekinuti čuvar državnosti i samostojnosti naroda i države, što se duboko utisnulo u svijest naroda sve do danas«, navedeno je u obrazloženju odluke o vraćanju 30. svibnja kao Dana državnosti.

U obrazloženju se navodi i kako je toga dana »simbolički i stvarno obnovljena i afirmirana hrvatska državnost te ga treba dostojno obilježavati kao jednu od temeljnih prijelomnica u životu hrvatskoga naroda i hrvatske države« i da je u prvom desetljeću obilježavanja »30. svibnja kao Dan državnosti predstavljao prepoznatljiv nacionalni blagdan i središnje mjesto nacionalnoga jedinstva i okupljanja domovinske i iseljene Hrvatske«.

Dan neovisnosti – 25. lipnja

Zakonom iz 2019. je 25. lipnja proglašen spomendanom kao Dan neovisnosti. Dan neovisnosti se od tada

Prvi demokratski i višestranački parlament

Prvi višestranački saziv imao je 351 zastupnika i tri vijeća: općina, udruženog rada i Društvenopolitičko vijeće. Većinu, 207 od 351 mandata, imala je Hrvatska demokratska zajednica, Savez komunista Hrvatske – Stranka demokratskih promjena imala je 107, Koalicija narodnog sporazuma 21, Srpska demokratska stranka pet, dok je 13 mandata pripalo nezavisnim i zastupnicima nacionalnih manjina.

Hrvatski sabor iz 1990. je radio nešto duže od dvije godine, a u kolovožu 1992. održani su izbori za Zastupnički dom Hrvatskog sabora. Novi Sabor imao je samo jedan dom i 138 zastupnika.

Sabor 30. svibnja 1990. godine

obilježava u spomen na 25. lipnja 1991. kada je tadašnji Hrvatski sabor, a slijedom jasno iskazane volje građana na referendumu 19. svibnja 1991., na zajedničkoj sjednici sva tri saborska Vijeća donio Ustavnu odluku o suverenosti i samostalnosti Hrvatske kojom je utvrdio da tim činom Hrvatska »pokreće postupak razdruživanja od drugih republika i SFRJ« te »pokreće postupak za međunarodno priznavanje«. Na istoj je sjednici Sabor donio i Deklaraciju o proglašenju suverene i samostalne Republike Hrvatske. Ova dva dokumenta donesena su na temelju referenduma održanog 19. svibnja 1991. godine na kojem se većina građana izjasnila za samostalnost i neovisnost te predstavljaju pravni i politički temelj suvremene Republike Hrvatske, navodi se u obrazloženju.

Naime, na referendumu se u Hrvatskoj prije 30 godina odlučivalo o dvije tvrdnje. Prva je glasila »Republika Hrvatska, kao suverena i samostalna država, koja jamči kulturnu autonomiju i sva građanska prava Srbima i pripadnicima drugih nacionalnosti u Hrvatskoj, može stupiti u savez suverenih država s drugim republikama« i nju je podržalo 93,24% glasača. Drugu tvrdnju »Republika Hrvatska ne ostaje u Jugoslaviji kao jedinstvenoj saveznoj državi« podržalo je 92,18% glasača.

Na osnovi neposredno iskazane volje građana na referendumu, na koji je izišlo 83,56 posto birača, i nakon neuspjeha daljnjih pregovora s ostalim bivšim jugoslavenskim republikama o izlasku iz državopolitičke krize, Hrvatski je sabor donio Ustavnu odluku o suverenosti i samostalnosti, ali je Brijunskom deklaracijom utvrđen tromjesečni rok odgode primjene Ustavne odluke. Iste-

kom moratorija na tu povijesnu odluku, točnije 8. listopada, Hrvatska raskida veze s ostalim republikama i postaje slobodna, samostalna i neovisna država.

Dan Hrvatskog sabora

Na koncu, 8. listopada je novim zakonom proglašen spomendanom kao Dan Hrvatskoga sabora, kojim se obilježava sjećanje na 8. listopada 1991., kada je Sabor Republike Hrvatske jednoglasno donio Odluku o raskidu državno-pravnih sveza Hrvatske na temelju kojih je zajedno s ostalim republikama i pokrajinama tvorila dosadašnju SFRJ, što je zapravo značilo provedbu Odluke od 25. lipnja 1991. godine.

Sjednica Sabora održana je samo dan nakon zračnog napada Jugoslavenske narodne armije na Banske dvore, gdje se tada nalazilo hrvatsko državno rukovodstvo, predvođeno predsjednikom dr. **Franjom Tuđmanom**. Zbog mogućih novih ciljanih napada na Zagreb, sjednica je održana u tajnosti u zgradi INA-e u Šubićevoj ulici u Zagrebu.

»Zbog dalekosežnosti te odluke za modernu hrvatsku povijest, odvažnosti, odlučnosti i hrabrosti u ratnim okolnostima koju su tada pokazali saborski zastupnici sva tri saborska vijeća koja su tada postojala te uloge Hrvatskog sabora u presudnim danima za mladu hrvatsku državu«, ovaj je dan, koji je do 2020. obilježavan kao Dan neovisnosti, proglašen Danom Hrvatskoga sabora.

J. D.

Vedar pogled u budućnost

U namjenski preuređenom dvorištu Hrvatskog nacionalnog vijeća vrtićima, točnije odgojiteljima koji odgojno-obrazovni program izvode na hrvatskom jeziku, uručeni su darovi – oprema koju je zahvaljujući financijskim sredstvima Istarske županije osiguralo Hrvatsko nacionalno vijeće. Svečano uručivanje darova održano je 25. svibnja, a po riječima odgojitelja pravo veselje u vrtićima će tek biti kada svi darovani predmeti dođu do djece

Ovom prilikom Istarska županija je donirala 600.000 dinara, uz pomoć kojih su kupljeni stolovi i stolice, knjige i slikovnice, didaktički i Montessori materijal, pokretne igračke, pribor za pisanje, slikanje i oblikovanje, didaktičke igračke (drvene igračke, instrumenti, kuhinje...), edukacijske igre i ostale igračke za rekreaciju (plišane igračke, igračke za pijesak, montažne kućice i slično). Sve to raspoređeno je u četiri vrtića koja odgojno-obrazovni program izvode na hrvatskom jeziku, a to su *Marija Petković – Sunčica*, *Marija Petković – Biser*, *Petar Pan* Tavankut i vrtić koji radi pri OŠ *Vladimir Nazor* u Đurđinu.

Po riječima predsjednice HNV-a **Jasne Vojnić** ovo nije prva donacija koja je bila namijenjena opremanju vrtića.

»Istarska županija je donirala značajnu sumu novca s ciljem unaprjeđenja rada u našim vrtićima. Tako je ova pomoć iskorištena za opremanje prostorija, obogaćivanje didaktičkim materijalima, Montessori materijalima, igračkama i knjigama, kako bi okruženje u vrtićima na hrvatskom jeziku bilo stimulativno, a rad s djecom kvalitetniji i bogatiji. Ono što nas raduje jest kada u nekom projektu ne sudjeluje samo Hrvatska nego i Srbija. Nedavno smo imali zajednički projekt kada su se otvorile prve jaslice na hrvatskom jeziku koje su otvorene zahvaljujući usuglašenom djelovanju s Demokratskim savezom Hrvata u Vojvodini, te dobrom suradnjom Grada Subotice, PU *Naša radost*, Subotičke biskupije i HNV-a. To je bio prvi veći put, ali sigurna sam ne i posljednji«, kaže Vojnić i dodaje kako se valja podsjetiti da je Zagrebačka županija s 20.000 eura pomogla izgradnju spomenutih jaslaca, a u proteklom periodu tu su bile i donacije Krapinsko-zagorske županije i Rotary Cluba Osijek koji su osigurali didaktički materijal za pripremni predškolski program, *Nove školske knjige* Beograd koja je darovala literaturu za djecu, te donacija Ministarstva

znanosti i obrazovanja Hrvatske koje je darovalo tehničku opremu.

»Smisao svih naših djelovanja, ulaganja i napora jest integrirani razvoj društva komu je čovjek svrha i središte. S ponosom gledamo kako naša hrvatska zajednica raste i sazrijeva u raznim aspektima života. Jedna od najosjetljivijih i najvažnijih etapa razvoja jesu prve godine ljudskog života. Sretno dijete, osigurano ispunjenje temeljnih ljudskih potreba i toplina djetinjstva znače vedar i stabilan pogled u budućnost. Gledajući žarke i razigrane boje ovih igračaka, materijala i knjiga, gledajući prema djeci koja će se radosno njima služiti, i sami smo ohrabreni i osnaženi kušnju sivila svakodnevice pobijediti odlučnošću, nadom i obnovljenom snagom. To bi bilo nemoguće bez naših mreža suradnji i donatora koji se spremno odazivaju na programe i nastojanja Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji«, rekla je među ostalim Vojnić.

Jasno vidljiva pomoć Hrvatske

Ovome događaju u »toplom kutku« u dvorištu HNV-a, koji je osmislila i uredila asistentica HNV-a u obrazovanju **Nataša Stipančević**, nazočili su opunomoćena ministrica Veleposlanstva Republike Hrvatske u Srbiji **Maja Bogdan**, generalni konzul Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici **Velimir Pleša**, predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**, posebna savjetnica predsjednika Pokrajinske vlade AP Vojvodine **Ljiljana Dulić**, tehnički direktor PU *Naša radost* **Veljko Vojnić**, ravnateljica *Nove školske knjige* **Nataša Mijačika**, te odgojitelji i predstavnici Crkve.

U razgovoru s gostima koji je vodila Nataša Stipančević, opunomoćena ministrica Veleposlanstva Hrvatske Maja Bogdan je čestitala svima koji rade i ulažu napor koji nije nezamijećen, te je poručila kako je i kroz ovu

donaciju pomoć Hrvatske kao matične domovine jasno vidljiva, te da će tako biti i u budućnosti. Generalni konzul Velimir Pleša je istaknuo kako mu je osobito drago što su ovakve i slične donacije u korist malih ljudi koji će brzo porasti i biti sudionici i dionici ovakvih događanja koji su na ovim prostorima još uvijek rovniti i vrlo komplicirani. Naglasio je da vjeruje kako će suradnja ne samo s Hrvatskom i Katoličkom crkvom, nego i s lokalno samoupravom u Subotici nadići sve probleme.

Ovu donaciju predsjednik DSHV-a Tomislav Žigmanov je ocijenio veoma važnom, koja poručuje, napose onima koji su u sustavu obrazovanja, da nismo sami, bez obzira na izazove s kojima se suočavamo, bez obzira na nedaće koje nas prate. Također je istaknuo kako razumijevanje i podrška postoje, te da vjeruje kako će nas kao zajednicu, bez obzira na smetnje s kojima se susrećemo i zaprečavanja koja se još uvijek bilježe, učestalost i snaga podrške iz Hrvatske i nadalje snažiti.

Najbolje za najmlađe

Da su donacije PU *Naša radost* prijeko potrebne naglasio je Veljko Vojnić, koji se zahvalio na istoj i napomenuo kako od 2015. godine postoji podrška i lokalne samouprava Grada Subotice, ali da je puno toga što do sada nije urađeno i da je svaka pomoć dobrodošla. On je ovom prilikom potvrdio dobru suradnju i naznačio kako će PU *Naša radost* nastojati i nadalje osigurati sve potrebno. Naglasio je da je pokrenuta inicijativa roditelja iz Tavankuta za otvorenje cjelodnevnog boravka, te je

ovom prilikom rekao da će se nastojati i to pitanje riješiti u što skorijem vremenu. Također, najavio je slično proširenje i u Đurđinu i Maloj Bosni.

Koordinatorica ovoga projekta bila je predsjednica Odbora HNV-a za obrazovanje **Margareta Uršal**, koja je rekla:

»Koordinirati nabavom didaktičkih materijala i opreme za vrtiće je bilo nešto divno što je iziskivalo vrijeme i pažljivo biranje najkvalitetnijih igračaka i knjiga za naše najmlađe. Sada su prvi puta vrtići dobili knjige i slikovnice na hrvatskom jeziku, a zahvaljujući BIGZ-u i *Novoj školskoj knjizi*, odnosno ravnateljici Nataši Mijački uz pomoć kojih smo ih uvezli iz Hrvatske. Vrtići su obnovljeni i opremljeni stolovima, stolicama, a završeni su i fini radovi u jaslicama u vrtiću *Marija Petković – Biser*, opremljena su dvorišta za igru i još mnogo toga. Nadamo se kako će u skorije vrijeme pred nama biti još jedan veliki zadatak – opremanje škola u kojima se izvodi nastava na hrvatskom jeziku«, kazala je Uršal.

Prije nego su odgovitelji dobili zadatak u mnoštvu igračaka i materijala pronaći ono što je za njihov objekt, zahvalili su na svemu darovanom, te smo u razgovoru s njima saznali da će pojedini objekti ovom donacijom opremiti kutke za liječnika, kuhara, matematiku... Da će neki sada prvi puta imati knjige, odnosno slikovnice za hrvatskom jeziku, da će mališani iz jaslica prvi puta dobiti igračke kojima će se igrati na zraku, te da će uz pomoć didaktičkih materijala upoznati i naučiti prva slova i prije svega da će uz sve navedeno odrastati ljudi.

Željka Vukov

Predrag Antić, Inicijativa građana Za bolji Petrovaradin

Decentralizacija umjesto stranačkog upravljanja

Intervju vodio: Marko Tucakov

građana *Za bolji Petrovaradin* na Facebooku, koja je postala forum Petrovaradinaca željnih kvalitetnijeg, organiziranijeg, ljepšeg života u gradu koji ljubomorno vole. Na koji način rastuće potrebe sve brojnijeg stanovništva Petrovaradina mogu bolje biti zadovoljene i koji je njegov pogled na sadašnjost i budućnost ovoga starog grada? Ima li šanse da se iz Facebook grupe rodi i ideja koja bi uskoro bila kandidirana pred Petrovaradinke na glasačkom listiću? Kako u svojem djelovanju vidi mjesto petrovaradinskih Hrvata – neka su od pitanja na koje nam je dao odgovore.

► **Koja su tri najznačajnija problema koji otežavaju život stanovnika Petrovaradina?**

Najveći problem koji tišti Petrovaradin je teški tranzitni promet, koji se već desetljećima odvija kroz naše mjesto, što se odražava negativno na kretanje, infrastrukturu i, konačno, živote ljudi. Imali smo crne statistike kada je u pitanju gubljenje ljudskih života, da ne govorimo o materijalnoj šteti koja je ogromna. S druge strane, Petrovaradin se širi i u duljinu (ka Srijemskim Karlovcima) i u visinu (k obroncima Fruške

Građanski aktivizam i buđenje svijesti da je svaki član zajednice dio njezinog boljitka u središtu su djelovanja **Predraga Antića**, pošlara, podrijetlom i životom vezanog za Petrovaradin. Ne mireći se s neučinkovitošću djelovanja Mjesne zajednice Petrovaradin, a uočavajući niz nedostataka u djelovanju novosadskih gradskih vlasti, on je inicirao grupu Inicijativa

Jedan grad tolike veličine, a Petrovaradin po posljednjim procjenama, s periferijama ima čak oko 30.000 stanovnika, a Srijemska Kamenica oko 20.000, ne smije nemati gradske općine, i to baš zbog efikasnosti, zbog toga što izabrani predstavnici građana trebaju omogućiti participiranje građana u političkom životu općine

** Gradić je biser, ne samo Novog Sada nego i Petrovaradina. Pohvaljujem obnovu Kuće bana Jelačića i cijelog Gradića. Zaštitarske udruge u Novom Sadu su se žalile da obnova nije najbolje urađena. Uz sve zamjerke, on izgleda mnogo bolje nego nekada, no i dalje je jak promet njegov veliki problem*

** Petrovaradin je nakon posljednjih ratova izgubio puno Hrvata, pretrpio brojne i nepoštene promjene hrvatskih naziva ulica, ali dosta ulica je i dalje s imenima znamenitih Hrvata. Živim u ulici koja nosi ime Dinka Zlatarića, prvoga Slavena rektora Sveučilišta u Bologni*

gore), a infrastruktura i usluge ne prate takav rapidan rast. Obiteljske kuće se zamjenjuju višekratnim zgradama. U centralnoj, Preradovićevoj ulici su, primjerice, sve češće umjesto obiteljskih kuća višekratnice. Zakonom je uređeno da svatko na privatnom placu, ukoliko je tako u planu detaljne regulacije, može zidati višekratnice. Bojim se da će prometni kolaps time biti još veći, jer se obilaznica planira završiti tek za tri godine. Ne znam kako će ljudi koji žive na parnoj strani Preradovićeve ulice preživjeti promet u svojoj ulici, jer je tu na kolniku dvostruka puna linija i oni će morati kršiti prometno pravilo ili, da bi izašli iz Petrovaradina, ići obilaznicom. Promet i naseljavanje Petrovaradina jednostavno ne prate jedno drugo. Mislimo da je ova silna izgradnja u centralnim ulicama mogla biti vremenski pomjerena. Treća stvar prožima prve dvije – društveni život Petrovaradina. Ovakvo veliko naselje nema svoje središte. Postoji plan za to, no parcela od 4 ha iza crkve sv. Petke je pod sudskim sporom. Potrebno je da grad otkupi tu česticu od privatnog vlasnika, no budući da se javni interes ugrožava interesima krupnog kapitala, zastupnici krupnog kapitala kupuju, a političari vjerojatno imaju neki udio u tome. Postoji puno primjera gdje se privatnom kapitalu na uštrb javnog interesa prodaje zemljište, tako da i mi strahujemo da će ovaj prostor biti prodan u svrhu zidanja zgrada. Tu je planiran vrtić (sadašnji u Palmotićevoj ulici je montažna baraka stara 40 godina), izmještanje osnovne škole, gradnja srednje škole, zanatski i kulturni centar. Planirano je da centar bude bez vozila, osim vozila posebne namjene.

► Kako ocjenjujete rezultate obnove Gradića? Što nedostaje da to bude pravi resurs razvoja Petrovaradina?

Gradić je biser, ne samo Novog Sada nego i Petrovaradina. Pohvaljujem obnovu Kuće bana Jelačića i cijelog Gradića. Zaštitarske udruge u Novom Sadu

su se žalile da obnova nije najbolje urađena. Uz sve zamjerke, on izgleda mnogo bolje nego nekada, no i dalje je jak promet njegov veliki problem. Budući da je gradonačelnik Novog Sada najavio moguće zatvaranje Gradića, glasali smo o tome, stanovnici Petrovaradina su bili podijeljeni na pola. Postojala je ideja da se Gradić eksperimentalno povremeno zatvara za promet. Mislim da to nije loša ideja. Protivnik sam festivala *Exit* na tvrđavi. On se začeo u jednoj borbi koje više nema. Mislim da se Tvrđava mora valorizirati da bude u funkciji tijekom cijele godine. Iz perspektive Općine Petrovaradin dobra bi bila ideja revitalizirati javno poduzeće koje bi upravljalo Tvrđavom. Veliki problem je i kretanje automobilima do gornjeg platoa i to bi trebalo zabraniti, osim vozila osoba s posebnim potrebama. Mislim da Tvrđavu treba gledati kao dobro koje stremi zaštititi UNESCO-a, a s tolikim brojem automobila i festivala to je vrlo teško moguće. S te strane, odluke treba predati struci, a ne političarima koji gledaju kakav je interes i da se može nešto zaraditi. Naravno da može, ali sukladno zaštititi.

► Smatrate li da su Petrovaradinci dovoljno informirani o strategijama i pravcima razvoja Petrovaradina?

Naravno da nismo dobro informirani. Imamo jednu mjesnu zajednicu koja je produžena ruka vlasti. Ljudi su na mjestu u Savjetu mjesne zajednice stigli partijskim linijama. Iako volonterski rade, javna je tajna da za to dobivaju usluge upošljavanja bližih ili daljih rođaka. Mi ne znamo za investicije u našem mjestu dok ne počnu radovi. Kao što je bilo bespotrebno, kampanjski, ali potpuno logično od strane vlasti, da se predizborno asfaltira Preradovićeve ulice, tako Petrovaradinci tvrde da se ta ogromna količina asfalta mogla iskoristiti za desetak manjih ulica koje desetljećima žive u prašini. Nijedna vlast nikad nije temeljno rekonstruirala Ulicu Dinka Šimunovića, pa kada pada kiša, javlja se poplava

i postaju vidljiva stara oštećenja. Postoji mogućnost da se na razne načine građani pitaju što su to potrebe, te da za prijedloge demokratski glasuju. Mislim da gradska vlast ne provodi adekvatno politiku razvoja Petrovaradina. Mjesna zajednica je zatvorena za građane, koji nemaju dovoljno pristupa informacijama o tome što i kako se radi. Ulice koje plivaju u fekalijama su, stoga, naša realnost. Razvoj Petrovaradina ne prate dovoljno ni komunalna ni prometna infrastruktura, a to nije sve. Nemamo kulturni centar, niti kulturne udruge osim Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Jelačić* koje svoje nastupe ima u vatrogasnom domu. Planiramo pitanje prostora za potrebe zajednice otvoriti sada, kada se studio *Dunav* koji je pripadao RTV-u iselio u njihovu novu zgradu. Ubrzana izgradnja i zidanje višekatnica u Petrovaradinu je započelo kada su ljudi shvatili da je Petrovaradin vrlo blizu centra Novog Sada. Stanovnici Petrovaradina su se povlačili, ali nisu željeli napustiti svoje nego su kupovali placeve na periferiji. Izgradnju periferije, koja je u ekspanziji, međutim, nije pratila odgovarajuća infrastruktura.

► **Petrovaradin favorizira između nekadašnjeg grada, kasnije općine i sadašnje mjesne zajednice. Koji administrativni model mu najbolje odgovara da bi se razvijao po mjeri Petrovaradinaca?**

Najbolji model je općina, koja je nekada i postojala i obuhvaćala Petrovaradin, Ledince, Bukovac i Srijemsku Kamenicu. To bi po prostranstvu bila jedna od većih općina u Srbiji. Kada su posljednji put ukinute gradske općine, u ožujku 2019., to je pravdano efikasnošću, no riječ je o čisto političkoj odluci gdje se centralizira cjelokupna vlast. Jedan grad tolike veličine, a Petrovaradin po posljednjim procjenama, s periferijama ima čak oko 30.000 stanovnika, a Srijemska Kamenica oko 20.000, ne smije nemati gradske općine, i to baš zbog efikasnosti, zbog toga što izabrani predstavnici građana trebaju omogućiti participiranje građana u političkom životu općine. Sadašnja ulaganja u Petrovaradin su kampanjska i *ad hoc*, a savjet mjesne zajednice je skupina ljudi koje vlast šalje da raznim malim akcijama amortiziraju nezadovoljstvo građana komunalnim nedostacima. Decentralizacija donosi veći stupanj demokratizacije društva – postoji da bi građani putem mjesne zajednice i političkih subjekata sudjelovali u donošenju odluka. Kada se putem stranačkih struktura upravlja naseljem, dobivate našu situaciju gdje ne znamo kako se i u što ulaže. Sadašnje četiri mjesne zajednice na srijemskoj strani grada postaju nebitne u životu ljudi kada se za sve pita jedan čovjek. Tražili smo, primjerice, upravo zbog problema u funkcioniranju, sazivanje zbora građana MZ Petrovaradin koji gradska vlast na kraju nije sazvala, uz nekoliko kršenja zakona, a to se dogodilo u sedam mjesnih zajednica u Novom Sadu. Gradonačelnik **Miloš Vučević** je u svojoj maniri rekao »Nemojte mi zborati i peticiirati, napravite stranku pa izađite na izbore«. Građanima koji možda i glasaju za njega nije dozvoljeno da imaju zbor građana i da se čuje njihov glas! Obratili smo se upravnoj inspekciji koja se našla nenadležnom. Od-

bili smo razgovor s tadašnjim predsjednikom Skupštine grada. Kanili smo da zaključak zbora građana bude da se za rješavanje problema obraćamo gradskim upravama. Nisu dozvolili zbor građana, jer bi im bilo problem i da odbiju naše zaključke.

► **Infrastruktura ubrzano mijenja život u Petrovaradinu, a tek se počela graditi. Brza pruga, Fruškogorski koridor, most na Dunavu kod Tekija, tuneli kod Tekija, najave obilaznice, pješačko-biciklistički most ispod Tvrdave... Istovremeno je vrlo opasno živjeti uzduž glavnih prometnica. Čini se da su Petrovaradinanci razočarani činjenicom da postaju glavna raskrsnica velikog grada. Je li infrastruktura prednost ili problem Petrovaradina? Ono što je isplanirano od strane države – brza pruga ove godine, a do 2024. obilaznica, svakako će olakšati život Petrovaradinaca, ali što do tada? Kako očuvati identitet Petrovaradina, kada dobar broj stanovnika Petrovaradina i Kamenice kaže da živi u Novom Sadu? Čini se da je grad »preuzeo« najbolje iz Petrovaradina da bi izgradio svoj identitet...**

Identitet se ne može očuvati kada se dozvoli da se, primjerice, Stari Majur ubrzano ruši, bez obzira što je riječ o privatnim česticama i objektima. I u drugim europskim gradovima objekti u privatnim rukama čine izgled i duh naselja. Svakako nam kod ovako velikog pitanja treba pomoć države kako bi se izgled i posebnosti Starog Majura sačuvali. Dobar pokazatelj onoga što se događa u Starom Majuru je **Špilerova** kuća. Javnost smo zatalasali informacijama da je ona kupljena i da joj je sudbina neizvjesna. Vrlo brzo smo dobili informaciju o planiranoj zaštiti, no iza toga se nalaze obećanja investitora da će ponuditi kuću Gradu ukoliko za to dobije uslugu koju traži – povećanje katnosti zgrada koje će graditi u neposrednoj blizini Špilerove kuće, pa i u samom njezinom dvorištu. Imali smo i »napad« na Sportsko društvo *Partizan* koje praktički jedino ima salu gdje se petrovaradinska djeca mogu baviti sportom. Sport čini značajan dio našega identiteta i svojevrstu branu od usisavanja mnogobrojnim pomiješanim identitetima velikog grada. Vraćam se na zaključak da bi nas uređeni centar Petrovaradina sa svojim resursima značajno okupljao.

► **Često se pozivate na aktivizam. Zašto je Vaša opcija odlučiti se za »borbu« s institucijama i kako aktivirati zajednicu da to bude i njezina opcija?**

Grupa *Za bolji Petrovaradin* na Facebooku je napravljena prije dvije godine da bi se putem društvenih mreža raširila ideja da možemo jednog dana doći do utemeljenja Općine Petrovaradin. Za sada ima oko 2.000 članova. Jedno od važnih pitanja koje promoviramo je i aktiviranje oko izbora za Savjet Mjesne zajednice koji su raspisani za 13. lipnja. Želim vidjeti koliko naših Petrovaradinaca aktivno želi sudjelovati u radu savjeta i biti na izborima u dvoboju s jednom jakom strankom s druge strane, koja neprikosnoveno drži svih 47 savjeta mjesnih zajednica na teritoriju Grada. Želim vidjeti koliko mogu pokrenuti ljude da razmišljaju više o svom

mjestu u lokalnom životu. Savjet mjesne zajednice Petrovaradin ima 15 članova. Nas najmanje osam mora svjesno ući u situaciju gdje unaprijed znaju da će gubiti svoje slobodno vrijeme i raditi kao volonteri za dobro Petrovaradina. Kampanja će biti sigurno teška, to znamo. Iskustva s nedavno održanih izbora za savjete mjesnih zajednica u Vojvodini su, međutim, ohrabrujuća ali i opominjuća. U Sutjesci, Općina Sečanj, svih 11 mjesta

na rektora Sveučilišta u Bologni. Mi živimo s imenima kao što su **Juraj Križanić, Ilija Okrugić Srijemac, Petar Preradović, Ivan Mažuranić, Antun Matija Reljković, Franjo Rački, Dinko Šimunović, August Šenoa**, cijeli Gradić odiše Jelačićem... Suživot postoji, kao što postoje i tamne strane svačije povijesti, no moramo živjeti jedni s drugima.

u savjetu su odnijeli predstavnici grupe građana, osvojivši dvostruko više glasova od onih koji su predstavljali SNS. U Općini Temerin su izbori pomjereni da bi se izmijenila legislativa, i to na korist političkih stranaka. Povećava se broj potpisa potrebnih za kandidaturu. U Čelarevu je otežana ovjera potpisa za kandidate grupa građana...

► **Hrvati u Petrovaradinu** prisutni su od početka njegovog naseljavanja i njihovi su pretci dali značajan doprinos ovome što Petrovaradin jest. Kako, međutim, u suvremenom periodu iz perspektive manjinske zajednice djelovati za opće dobro i očuvati svoje korjene? Što kažete Vašim sugrađanima Hrvatima koji su također »za bolji Petrovaradin«?

Osim aktivnosti u HKUD-u *Jelačić*, Petrovaradinci sudjeluju i u ostalim aspektima života zajednice. Naravno, vodimo borbu svih za istu stvar – očuvanje petrovaradinskoga identiteta, ne samo kroz borbu za očuvanje nacionalnih specifičnosti već i u drugim sferama društva. Želimo da u tome što veću ulogu imaju petrovaradinski Hrvati. Sve bi bilo olakšano kada bi se napravio budući centar Petrovaradina, gdje bi se svi sabirali. Pozivam i ovim putem da se što više petrovaradinskih Hrvata za početak priključi našoj Facebook grupi *Za bolji Petrovaradin*. Petrovaradin je nakon posljednjih ratova izgubio puno Hrvata, pretrpio brojne i nepoštene promjene hrvatskih naziva ulica, ali dosta ulica je i dalje s imenima znamenitih Hrvata. Živim u ulici koja nosi ime Dinka Zlatarića, prvoga Slave-

Živa tradicija zvonjave i buke

Halubajski zvončar ne može biti svatko nego samo onaj kome je barem jedan roditelj rodom s područja Halubja * Tradicionalni ophod Halubjem i okolnim mjestima počinje na Pusnu nedeju, a završava paljenjem Pusta na Čistu srijedu

Godišnji pokladni ophod zvončara s područja Kastavštine još 2009. godine uvršten je na UNESCO-vu listu nematerijalne kulturne baštine. Svojom pojavom i kostimima zvončari zainteresiraju svakog posjetitelja i nemoguće je ne primijetiti ih.

Dolaze uz mnogo zvonjave i buke, s ogromnim životinjskim maskama na glavi, ogrnuti ovčijim kožama i sa sjekirama i toljagama u ruci. Rekli bismo: zastrašujući prizor scene za horor film. No, zvončari niti su horor film, niti maškare nego ljubitelji svoje tradicije, kulture i običaja.

koja pokriva cijelo lice, dok ostali zvončari koji se nalaze na UNESCO-voj listi imaju otkrivena lica. Ta razlika je posljedica političke situacije poslije Prvog svjetskog rata gdje područja u zaleđu Opatije bivaju pripojena Kraljevini Italiji, a Halubje ostaje u Kraljevini SHS, kasnije Jugoslaviji. Maske kakve danas nosimo nisu izvorne prema načinu izrade i upotrebi materijala. Sama osnova zadržana je od samih početaka – životinjsko krzno, a prve maske bile su znatno jednostavnije i oskudnije (sukladno vremenu u kojem su nastale). Danas se za izradu maski koriste mo-

Zvončari kroz povijest

Prvi pisani trag o zvončarima seže od sredine XIX. stoljeća, kada je skupina mještana iz sela Marčelji naručila zvona od bronce iz mariborske ljevaonice, dok legenda kaže da su zvončari postojali još sredinom srednjeg vijeka kada su, kako bi sačuvali svoje »blago« i selo, odijevali ovčiju kožu i zastrašujuće maske te *bačukama* (drvenim batinama) i glasnom zvonjavom otjerali Turke na Grobničkom polju. Od tada pa sve do danas tradicija se održala s nekoliko prekida, bilo zbog pravila različitih sistema bilo zbog nezainteresiranosti mještana. U pradavna vremena dio ovog folklornog prikaza služio je u ritualne svrhe kako bi se u zimsko doba prizvalo bogove plodnosti, otjeralo zle duhove, ali i zaštitilo stoku od uroka. Danas je to više slavljenje običaja i pjesma, ne samo za izvođače, odnosno zvončare, nego za cijeli kraj i stanovništvo oko Kastva.

Brojne su skupine zvončara koji se nalaze na području Kastavštine, a ona koja se posebno ističe jesu *Halubajski zvončari*.

Po riječima predsjednika istoimene Udruge **Damira Hosta** *Halubajski zvončari* su ime dobili po predjelu zaleđa Rijeke gdje su nastali i gdje se provodi najveći dio aktivnosti. Halubje se naziva područje sjeverozapadno od Rijeke koje se graniči prema sjeveru sa Slovenijom, prema zapadu s Liburnijom i zaleđem Opatije, te na istoku s Grobinštinom. U tome kraju stanovnici su se u prošlosti uglavnom bavili stočarstvom, poljoprivredom i vinogradarstvom, a tradicionalno su se bavili i obradom kamena.

Halubajski zvončari

»Razlika između *Halubajskih* i drugih skupina zvončara je prvenstveno što *Halubajski zvončari* imaju masku

derni materijali koji omogućavaju izražajnije oblikovanje«, pojašnjava Damir Host.

Nisu samo maske te koje ih razlikuju nego, kako je pojasnio, postoje i manje razlike u takozvanoj uniformi. Međutim, svim skupinama je zajedničko da odijevaju bijele hlače, radničke cipele ili čizme, rubac oko vrata (uglavnom crvene boje), a pojedine skupine nose mornarske majice, dok neki nose karirane košulje. Ono što je također zanimljivo jest da svaka grupa ima svoje »vrijeme«, kao i karakterističan hod u odnosu na druge grupe kako se ophodi ne bi poklapali.

Halubajski zvončar ne može biti svatko nego, kako je pojasnio Host, to mogu postati samo oni kome je barem jedan roditelj rodom s područja Halubja.

»Trenutno Udruga broji 300 *velikih zvončara* (starijih od 18 godina), te oko 170 članova *mići zvončara* (mlađih od 18 godina). Danas je popularno biti *mići zvončar*, no iskustvo nas uči da kako djeca rastu zanimanje za zvončare vremenom slabi. Do kategorije *velikih zvončara* uglavnom dolaze djeca čiji su roditelji aktivni članovi

Udruga», kaže Host i pojašnjava kako je UNESCO-vo priznanje pridonijelo povećanju interesiranja za nastupe *Halubajskih zvončara* na različitim manifestacijama, a da djelovanje same udruge zahtijeva ozbiljniji pristup prema partnerima, medijima i organizatorima različitih manifestacija.

Pusni dani

Pokladne ludosti ili *pusne nemotarije* započinju 17. siječnja na blagdan sv. Antona i najavljuju se puhanjem u antonjski rog, a završavaju se na Pepelnicu (Čistu srijedu).

»Naš tradicionalni ophod Halubjem i okolnim mjestima počinje na *Pusnu nedeju* (nedjelja prije Pepelnice) i traje *Pusni pondejak* i *Pust* (pokladni utorak) kada paljenjem *pusta* (slamnate lutke) obilježavamo završetak karnevalskih događanja u našem kraju. Tijekom ta tri dana dnevno propješačimo 20-ak kilometara i obiđemo sva sela Halubja i okolna mjesta. Ruta je tradicionalna i ne mijenja se godinama. Jedine promjene koje se dogode su manjeg opsega i nastaju zbog objektivnih poteškoća koje se ne mogu izbjeći (urbanizacija i izgradnja dijelova Halubja)«, pojašnjava Host.

Završnica maskara, odnosno spaljivanje *pusta* rezervirana je za Čistu srijedu. »Krivac« za sve prošlogodišnje nevolje spaljuje se uz obrazloženje presude koja se naziva *pusna napoved*, a s njim u pepelu »nestaju« i svi »griješni« počinjeni za vrijeme karnevala.

Zanimljivo je da među zvončarima nećete vidjeti djevojčice niti žene, jer za njih u ovoj »pustolovini« nema mjesta. Međutim, one se maskirane u kostime po vlastitom izboru često priključe ovoj veseloj povorci.

Promicatelji i zaštitnici

Zvončari su najpoznatiji ophodnici stočarske pokladne magije u Hrvatskoj, a najbogatije područje zvončarskim skupinama je Kastavština. Uz *Halubajske zvončare* postoje i druge skupine zvončara, a jedna od takvih su *Grobnički dondolaši*, koji su glavni predstavnici zvončarskih skupina istočno od Rijeke, čije je mjesto djelovanja grad Grobnik. Odjeveni su u crvene karirane flanelne košulje (*stomanji*), crne hlače (*brageše*), crne visoke cipele (*postoli*), debele bijele vunene čarape, te nose crni rubac oko vrata. Na glavi imaju ovčije krzno sa životinjskom lubanjom i rogovima. Možete ih prepoznati po tome što im je lice zacrnjeno čađom, a u ruci imaju stilizirani buzdovan. Ogrnuti su ovčijim krznom, a oko pojasa imaju privezana tri velika zvona – *dondola*, koja se nalaze na leđima. Krećući se u paru, međusobno se udaraju i tako proizvode zvuk.

Zapadne zvončare možete prepoznati po tome što imaju više manjih zvona oko pojasa, lice im je otkriveno i na glavi nose klobuk sa zelenilom i papirnatim raznobojnim cvijećem koji se naziva *krabujosnica*, dok istočni – *Halubajski zvončari* nose jedno veliko zvono i velike maske.

Uz ovaj običaj vezana su i specifična jela, rukotvorine, osobito kod izrade maski, oglavlja, zvona, te su u tome specifični i različiti oblici plesa koji na neki način nalikuju magijskom plesu.

Zvončar ne može biti svatko, jer nema svatko snage, hrabrosti, a neki bi dodali i dovoljno ludosti sudjelovati u kilometarskim povorkama, lupati teškim zvonima, ogrnuti se u ovčiju kožu, te još nositi ogromne maske... Ali oni koji sve to mogu s ponosom pronose i čuvaju svoje običaje, a u srcu su zvončari i kada zvona utihnu.

Ž. Vukov

Komemoracija povodom smrti Antuna Plivelića

Vječno u srcima brojnih Srijemaca

Sedamnaestoga svibnja preminuo je **Antun Plivelić**, jedan od utemeljitelja i dugogodišnji čelnik Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata. Tim povodom 20. svibnja ispred sjedišta Zajednice održana je komemoracija na kojoj je zbog epidemioloških mjera prisustvovao ograničen broj ljudi, a posljednje zbogom preminulome Pliveliću uputili su predsjednik Zajednice **Mato Jurić**, glavni tajnik **Zlatko Žužić**, poduzetnik **Vlado Duspara** i urednik na HRT-u i predsjednik zagrebačke *Šokadije* **Martin Vuković**.

Hrtkovčanin srcem i dušom

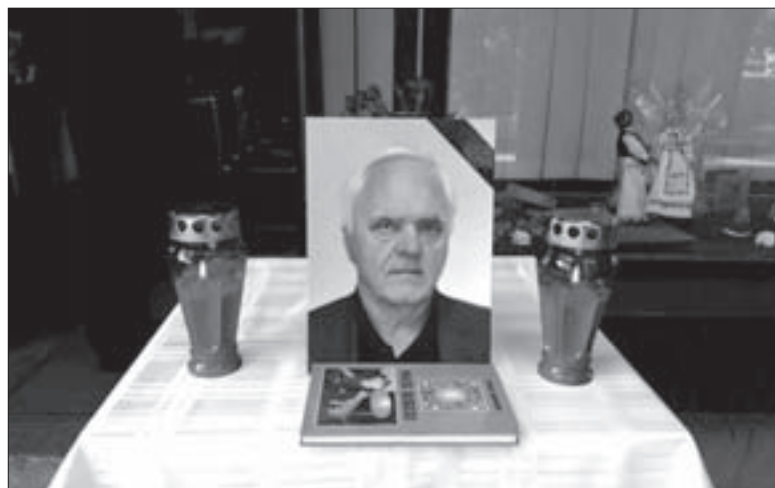
Plivelić je rođen 1939. u Hrtkovcima, gdje je živio i radio sve do sedamdesetih godina prošloga stoljeća, kada se preselio u Hrvatsku. Cijeli je svoj život bio poslovan čovjek, ali i društveno aktivan. Jedan je od osnivača Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata 28. prosinca 1991. u Zagrebu, a bio je i njen drugi po redu predsjednik 1992. godine. Bio je doživotni počasni predsjednik Zajednice, a jedan je i od utemeljitelja Zavičajnog kluba Hrtkovčana *Gomolava* 1997. godine. Na obilježavanju 10. godišnjice Kluba 2007. godine izabran je za predsjednika, a tu je dužnost obavljao sve do svoje smrti. Njegovom zaslugom sagrađena je crkva sv. Petra u Kuli pokraj Požege, gdje živi stotinjak obitelji protjeranih iz Hrtkovaca. Veliki doprinos dao je zbrinjavanju prognanih iz Srijema, Bačke i Banata, kako Hrvata, tako i drugih naroda (Srba, Mađara, Slovaka...) za vrijeme Domovinskog rata. Uspješan dugogodišnji društveni angažman Antuna Plivelića okrunjen je 2012. godine, kada ga je tadašnji predsjednik Hrvatske **Ivo Josipović** odlikovao Odličjem Republike Hrvatske Redom hrvatskog pletera.

Puno dobrih djela

»U ovom tužnom času želimo se zahvaliti dragom Anti na svemu što je učinio dobro za svoga života, a učinio je puno dobrih djela, osobito našim prognanicima iz Vojvodine za vrijeme našeg progonstva iz zavičaja. Ante je u tim devedesetim godinama bio spreman pomoći s velikom ljubavlju svima, nije štedio ni vrijeme ni novac kako bi pomagao kad nam je ta pomoć bila najpotrebnija«, rekao je Mato Jurić.

»Dragi naš Ante, kažu da onaj tko umre prestaje živjeti, ali prestati živjeti ne znači uvijek umrijeti. Ti ćeš vječno živjeti u našim srcima, jer si samo jedan od mnogih koji su svojim radovima kroz stoljeća našeg upornog i uspravnog trajanja utkali sebe u Srijem i dali pečat njegovoj kulturi. Nažalost, oni su, kao i naš Srijem, danas nepraved-

no pali u zaborav, premda su bili previše časni da bi zakopali glavu u pijesak dok je nasilje trijumfalno marširalo ovim prostorima, gužvujući našu povijest, naše korijene, naš srijemski duh. Dugo su Srijemci posrtali pod križem nabujale mržnje, ali i opstali u očuvanju vlastita identiteta, dostojanstva i demokratskih načela. Dok je erupcija mržnje prštala na sve strane, sva ta ljudska širina, kultura, tolerancija i suživot, ta jedinstvena riznica duhovnih

vrijednosti koja teče srijemskim venama, izdržali su ispit vremena i moralno trijumfirali. Zahvaljujući ljudima kao što je naš Antun sačuvali smo povijesnu memoriju Srijema, istinu iskristaliziranu kao povijesna neminovnost, kao krik koji će još dugo odjekivati obzorima panonske duše, široke i ranjene poput nepregledne srijemske ravnice«, kazao je Zlatko Žužić.

Martin Vuković je, između ostalog, istaknuo financijski i ljudski doprinos Antuna Plivelića u brojnim srijemskim projektima, među kojima se osobito ističe »hrtkovačka« crkva u Kuli pokraj Požege, dok je o Anti Pliveliću u okvirima poslovnog svijeta i o njegovim poslovnim uspjesima govorio poduzetnik **Vlado Duspara**.

Plivelić je pokopan u petak, 21. svibnja, na hrtkovačkome mjesnome groblju. Sprovodni obred predvodio je župnik hrtkovački **Ivica Živković**. Pridružio mu se preč. **Marko Kljajić**, surčinski župnik, koji je održao prigodni govor pri čemu se zahvalio na svemu što je pokojni Antun Plivelić činio, napose za Srijem i katolike u Srijemu. Sprovodu su, uz najužu pokojnikovu obitelj i rodbinu, nazočili i ljudi iz drugih srijemskih mjesta, ali i iz Hrvatske želeći se na taj način oprostiti od pokojnika i zahvaliti mu za sva dobročinstva.

Nakon sprovoda vlč. Živković je služio svetu misu za dušnicu za pokojnika.

Ivo Martinović

Senzibilna otupjelost

Neki od čitatelja zacijelo su čuli vic o tome kako utvrditi spol ribice u akvariju, ali kako se baš zgodno uklapa u bit teme možda i nije zgorega ponoviti ga. A recept za to je jednostavan: treba ju nahraniti. I? I... ako je pojeo, onda je muški; ako je pojela, onda je žensko.

Slična jedna rasprava vodila se u utorak navečer na prvom programu Radio-televizije Srbije (RTS) u povodu netom usvojenoga Zakona o rodnoj ravnopravnosti, koji već duže vrijeme iritira članove Odbora za standardizaciju srpskoga jezika pri Srpskoj akademiji nauka i umetnosti (SANU). »Žena borac ili borkinja«, »vatrogasac ili vatrogasinja«, »trener ili trenerka«... pitanja su o kojima su gosti u studiju iznosili oprečna stajališta, ne pokazujući niti na trenutak spremnost na popuštanje ili uvažavanje drugačijeg mišljenja. Tako je, recimo, član Odbora za standardizaciju srpskoga jezika dr. **Vladan Jovanović** ponovio kako je ovdje riječ o politizaciji jezika, odnosno da prigodom donošenja ovoga zakona nitko nije konzultirao struku što za posljedicu ima da su pojedine zakonske odredbe »direktno uperene protiv srpskog jezika«. U obranu protiv zakonski normirane promjene jezika on je naveo njegovu »liberalnost« koja se, kao živa materija, u praksi svakodnevno mijenja, prihvaćajući ili odbijajući

iza Zakona o rodnoj ravnopravnosti i »politizacije jezika« stoji Bruxelles, te da »ovi rogovatni nazivi« predstavljaju »kroatizaciju srpskog jezika«, jer – poznato je – hrvatski i inače obiluje neologizmima u kojima se nazivlje ženskog roda za zanimanje već odavno odomaćilo.

Što je, dakle, zanimljivo u ovoj zanimljivoj raspravi o rodnoj ravnopravnosti u domeni srpskoga jezika u kojoj stavove sučeljavaju pristaše konzervativnog i liberalnog pristupa jeziku? Pa, zanimljivo je to što su i jedna i druga strana sve vrijeme šutjeli kao ribica s početka teksta glede »lokalne institucionalizacije bunjevačkog jezika«, pa im se nije mogao utvrditi »profesionalni spol«. Niti riječi o politizaciji kada je riječ o pretvaranju bunjevačkog iz govora u jezik (!) ni od dr. Vladana Jovanovića niti od dueta Mitić – dr. Bošković-Marković nismo mogli čuti od veljače do danas. Promakao im je i *Bukvar nepismenih* u vidu *Gramatičkog i pravopisnog priručnika bunjevačkog jezika* **Ane Popov** i dr. **Suzane Kujundžić-Ostojić**, kao što su ostali i gluhi na apele da dignu glas u obranu struke i na taj način jasno javnosti stave do znanja vlastito stajalište o nicanju lingvističkog zaperka, čiji su plodovi svakodnevno vidljivi. Ovoj grupi reprezentativnih primjeraka, koji se u utorak navečer okupio da bi raspravljao o tome može li se

reći vatrogasinja ili ne, mirne duše možemo pridružiti i tzv. javni servis koji je također ostao gluhi na raspravu koja jeste bila vezana za Suboticu, ali koja po svojoj naravi i značaju daleko prelazi granice njezina, pa i državnog atara. Nikome, naime, iz

nove nanose kao prirodne, odnosno neprisrodne. S istih polaznih stajališta u obranu Zakona stale su i profesorica na Sveučilištu *Singidunum* dr. **Valentina Bošković-Marković** i pomoćnica ministrice u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava **Nina Mitić**, koje su također isticale kako je jezik živa materija i da mu zbog toga i u javnoj upotrebi treba omogućiti pravo na rodnu ravnopravnost. U prilog tome one su navele da za to u praksi već odavno postoje primjeri, ne samo kada je riječ o zvanjima nego i o velikom broju anglicizama koji su također ostali izvan domene standardizacije.

Čak i ako u utorak niste gledali *Upitnik* (tako se zove emisija), čak i ako u ovu temu niste dovoljno upućeni niti vas ona odveć zanima, zacijelo se ne biste iznenadili kada biste čuli da je tom prilikom bilo riječi o tome kako

RTS-a (uključujući tu, naravno, i Radio-televiziju Vojvodine) na pamet nije palo da bi i ovo mogla biti zanimljiva tema, bar koliko i »borkinja« u srpskom jeziku. Takav odnos javnih servisa prema svojim građanima (posebno prema jednom njegovom dijelu), uz ničim utemeljenu arbitrarnost, pokazuje i toliko učestale nadmenost i ignoriranje, pa i izglasavanje Zakona o rodnoj ravnopravnosti – osim što stiže od onih od kojih se to najmanje očekivalo (»predsjednik **Vučić** ga je potpisao«, *Upitnik*, 25. svibnja 2012.) – iz istih razloga djeluje kao prirodna posljedica uzroka kojeg su sami stvorili. Nešto poput one stare: »Na drugom gledaj, na sebi čekaj«. Ili možda nešto novije: »Svi su ljudi isti, svaki tuđe voli – kad njegovo dirneš, srce ga zaboli«.

Z. R.

Običaj *kraljica* u Subotici i Tavankutu

Baština koja živi

Duhovi, tj. blagdan silaska Duha Svetoga na apostole, slavi se pedeset dana nakon Uskrsa. U bunjevačkih Hrvata uz ovaj blagdan, kojega nazivaju i *Dove*, veže se običaj *kraljica*. U pitanju je skupina djevojčica i djevojaka odjevenih u nošnju i s kraljičkim krunama, koje simboliziraju proljeće, u pratnji pastira (momaka), koja u povodu blagdana prolazi pjevajući ulicama i, kako se vjeruje, donosi blagoslov obiteljima. Ovaj običaj seže još iz poganskih vremena kada su djeca pjevajući navješćivala proljeće, buđenje i radost.

Običaj *kraljica* u bunjevačkih Hrvata danas živi u subotičkoj župi sv. Roka, kao i u Tavankutu, što se vidjelo i protekle nedjelje, 23. svibnja, na blagdan Duhova.

Subotica

Nakon sudjelovanja na misi u crkvi sv. Roka, ulicama subotičkog naselja Ker je u nedjelju »ljeljalo« (karakteristi-

stičan vid pjevanja) deset kraljica, u pratnji dva dječaka – pastira. Sudionice i sudionike su za ovu prigodu pripremile sestra **Silvana Milan** i **Senka Horvat** iz HKC-a *Bunjevačko kolo*. Nedjeljnoj ophodnji prethodila je radionica izrade kraljičkih kruna koju je vodila **Nada Sudarević**. Kraljice nisu bile samo iz Kera već i iz drugih dijelova grada, a većinom su članice HKC-a *Bunjevačko kolo*.

One kažu da im je bila čast biti *kraljice* kao i da su, pripremajući se za nastup, puno naučile o ovom običaju.

»Bile smo odjevene u nošnju i na glavi smo nosile krunice koje smo izradile na radionici, gdje smo imale priliku saznati o tomu što ukrasi na krunama simboliziraju. Sljedeće godine ovu ću čast prepustiti nekoj drugoj djevojci da i ona nauči više o ovom lijepom običaju«, kaže članica HKC-a **Marija Milodanović**.

»Za mene je ovo bio lijep doživljaj. Naučili smo dosta o tom običaju, tekst pjesme nije težak, lako se nauči«, kaže jedna od kraljica **Katarina Jurčak**.

Tavankut

Običaj *kraljica* ima lijepu tradiciju i u Tavankutu, koju danas čuva mjesni HKPD **Matija Gubec**. Kraljice, skupina od osam cura i dva pastira, su i ove godine sudjelovale na blagdanskoj misi, a nakon toga pjevale kraljičke pjesme ispred crkve. U popodnevni satima »ljeljale« su tavankutskim sokacima te obišle nekoliko obitelji. Današnji članovi *Gupca* s ponosom održavaju ovaj običaj, a voditelj folklornog odjela **Darko Prčić** potiče mlade da u njemu aktivno sudjeluju i da o ovom, kao i o drugim običajima, članovi što više nauče.

Jedna od ovogodišnjih tavankutskih kraljica **Marijana Gadžur** izražava zadovoljstvo što je sudjelovala u očuvanju ovog običaja.

»Kada vidim ta divna stara lica kako se smješkaju dok nas gledaju kako pjevamo pjesme, pjesme koje su one nekad pjevale, bude mi drago i milo oko srca. Kada obilazimo kuće, domaćini nas dočekuju pitanjem 'čija si ti', gdje mi odgovaramo imenima naših dida i baka, pa u smijehu razgovaramo o

tome kako ih oni znaju i što su prije zajedno radili kao djece. Smatram da je biti *kraljica* ogromna čast«, kaže ona.

Običaj *kraljica* prakticiraju i šokački Hrvati. Najpoznatije su »ljelje« iz sela Gorjani kod Đakova, čiji je običaj proljetnoga ophoda 2009. upisan na UNESCO-ov popis nematerijalne svjetske baštine u Europi.

D. B. P. / I. D.

Maturski koncerti Muzičke škole Subotica

Kad se svira srcem

»Osvajala sam uglavnom prve i druge nagrade, a ove godine sam na VII. Tambura instrumental festivalu osvojila 1./1 nagradu i zlatnu medalju, a na Republičkom natjecanju muzičkih i baletskih škola Srbije 1./1 nagradu – 100 bodova i laureat natjecanja«

Muzička škola u Subotici proteklih dana bila je ponovno mjesto okupljanja, a povod tome bili su maturski koncerti. Ovoga puta koncerti u množini, budući da su bili razdijeljeni u tri dana, kako bi se mogle ispoštovati sve epidemiološke mjere.

No, ono što se moglo »osjetiti u zraku« tijekom sva tri dana jest želja za muziciranjem, ali i pozornost publike, koja je imala priliku uživati u izvođenju mladih glazbenika.

Mali i veliki maturanti

Maturski koncert tamburaškog odsjeka održan je 24. svibnja, a na njemu su sudjelovali Dječji i Veliki orkestar, komorni sastav kao i ovogodišnji maturanti. Dječji tamburaški orkestar izveo je kompozicije koje su pripremali za ovogodišnje natjecanje koje, iz svima poznatih razloga nije održano, te su sada imali priliku pokazati što su sve naučili ove školske godine, koja je bila više nego li izazovna, budući da se nastava jedan period odvijala online. Publici se predstavio i komorni tamburaški orkestar *Kockice*, kojega čine učenici završnog, VI. nižeg razreda osnovne Muzičke škole: **Matija Ivković Ivandekić, Luka Marjanušić, Jasmina Vukov, Iva Gabrić, Ivona Milodanović, Andrija Mandić, Sara Uršal, Lucija Horvacki i Iva Molnar**. Svi oni sudjelovali su ove godine na Međunarodnom natjecanju VII. *Tambura instrumental festivalu* gdje su u kategoriji komornih orkestara osvojili prvu nagradu i grand prix.

Veliki tamburaški orkestar je ujedno pratio ovogodišnje maturantice srednje Muzičke škole u Subotici na smjeru muzički izvođač – tambura **Magdalenu Temunović** u klasi prof. **Mire Temunović** i muzički izvođač – harmonika **Oliveru Vujnović** u klasi prof. **Miroslava Idića**.

Osim spomenutih maturantica, na koncertu je kao solista nastupio i **Matija Mamužić**, maturant Srednje medicinske škole u Subotici, koji je nakon završene niže škole (na odsjeku tambure), nastavio svirati u orkestru, te je na neki način ovo bio i njegov oproštajni nastup.

Na poseban način bio je ovo i oproštajni koncert malih maturanata koji su završili nižu Muzičku školu. Orkestre je pripremila i njima dirigirala prof. Mira Temunović.

Ovome koncertu prethodila su još dva koncerta: maturski koncert simfonijskog orkestra koji je održan 21. svibnja i maturski koncert jazz odsjeka koji je održan 20. svibnja.

Tambura – ravnopravni član obitelji

Maturski koncert bio je povod za razgovor s maturanticom **Magdalenom Temunović**, koja je u Muzičkoj školi provela proteklih 12 godina. Ovim koncertom se na neki

način oprostila sa školom i prof. **Mirom Temunović**, koja ju je pratila tijekom svih godina. Zajedno su muzicirale, učile, svirale, pa i sjedile skupa u orkestru, a bilo je situacija i da je dirigentsku palicu profesorice u svoje ruke uzela Magdalena te ona sama dirigirala orkestrom. Sve to nije slučajno. Magdalena je rođena i odrasla u okruženju gdje je tambura sastavni dio obitelji. Još kao mala slušala je tatu **Vojislava** i brata **Matiju** kako sviraju, a mama **Slavica** je bila podrška kroz sve školovanje.

Magdalena je osnovnu školu završila na hrvatskom nastavnom jeziku u OŠ **Ivan Milutinović** u Subotici, a us-

poredio je išla i u Muzičku školu. Ljubav prema tamburi kao instrumentu bila je presudna i kod izbora za srednju školu.

»Mislim da je taj izbor bio logičan. Odrasla sam u tom i znala sam da ću morati kad-tad svirati tamburu. Već sa šest godina sam prvi put uzela tamburu u ruke. Sa sedam su me upisali u Muzičku školu i tu sam i ostala svih ovih godina«, priča Magdalena i pojašnjava kako su pred njom sada još maturski ispiti, a potom i prijemni na akademiju budući da planira upisati Akademiju za umjetnost i kulturu – odsjek za tamburu u Osijeku.

Magdalena nam je otkrila i podatak da, iako ima svoju basprimu na natjecanjima i nastupima, osobito onim važnijim, svira na tatinoj tamburi, koja je, kako je rekla, bolja, kvalitetnija i ima ljepši zvuk. Osim basprime, Magdalena je tijekom svih ovih godina naučila svirati sve instrumente u tamburaškom orkestru.

Nagrade i priznanja

Nagrade su se redale svih ovih godina, a trud i rad su se uvijek isplatili.

»Teško mi je pobrojati sve nagrade, ali sudjelovala sam na pokrajinskim natjecanjima, republičkim i međunarodnim. Natjecanja gledam kao jedno veliko iskustvo i bez obzira kakav rezultat bio, mislim da je važno probati, a osobito je to dobar način za razbijanje treme i stjecanje samopouzdanja. Osvajala sam uglavnom prve i druge nagrade, a ove godine sam na VII. *Tambura instrumental festivalu* osvojila 1./1 nagradu i zlatnu medalju. Svega 0,30 bodova mi je falilo da osvojim grand prix, ali možda je to bila motivacija za Republičko natjecanje muzičkih i baletskih škola Srbije, gdje sam osvojila 1./1 nagradu

- 100 bodova i laureat natjecanja. To mi je osobito drag rezultat budući da sam ga ostvarila sada na kraju srednje škole«, kaže Magdalena.

Svih ovih godina Magdalena je bila u klasi prof. Mire Temunović, koja ne samo da joj je profesorica nego i teta. No, to nije sve: osim tete u školi, bio je i tata koji je također profesor tambure.

»Nisam imala nekih problema oko tih rodbinskih veza u školi. Tata se nije miješao, a ja sam nastojala svoje znanje stjecati sama. Kad mi bila potrebna pomoć, znala sam gdje je mogu potražiti, što je sigurno prednost, ali te stvari smo obavili doma«, kaže kroz smijeh Magdalena.

Osim što svira u Velikom tamburaškom orkestru Hrvatske glazbene udruge *Festival bunjevački pisama*, Magdalena je nastupala i kao vokalna solistica i to tijekom osnovne škole na Smotri dječjih pjevača i zborova, a posljednje dvije godine i na *Festivalu bunjevački pisama*, gdje se prošle godine oprobala u ulozi skladatelja, te je upravo njena kompozicija dobila III. nagradu stručnog povjerenstva i I. nagradu publike.

S Magdalenom smo razgovarali i o planovima za budućnost, daljem školovanju, te je istaknula kako je činjenica da je tambura »ušla« na akademiju velika stvar.

»Otvorenje odsjeka tambure na Akademiji umjetnosti u Zagrebu i Osijeku je po mome mišljenju 'odskočna daska' koja novim generacijama pruža mogućnost dalje se školovati i usavršavati. Osim mene, u Osijek planira ići i kolega iz razreda **Ivan Ivanković Radak** i to bi nam moglo i ovdje u Subotici otvoriti nove mogućnosti, jer bismo mi bili prva generacija profesora koji bi završili akademiju baš za tamburu, ali hajdemo 'korak po korak', prvo akademiju treba upisati.«

Ž. Vukov

Foto: Ana Francišković

Oskar Kovač, subotički mladi kuhar

Umjetnik u visokoj gastronomiji

Jeste li jeli nekad jestivi papir s prahom od crnih maslina ili morske plodove servirane na školjci i ukrašene morskom pjenom? Jeste li znali da se za dekoraciju i serviranje hrane umjesto pribora za jelo ponekad koristi pinceta? Jeste li ikad za 15-ak zalogaja neke hrane platili 400 eura? Na sva tri pitanja, koja bi se mogla svrstati u rubriku *Vjerovali ili ne*, i vaši i moji odgovori bili bi, sigurna sam, odrični, što nije slučaj s našim sugovornikom **Oskarom Kovačem**, koji je kao školovani kuhar i sa svojih tek 20 godina ne samo jeo navedeno i još mnogo toga neuobičajenog, već ništa za to nije platio, jer je s pincetom među prstima sam to pripremio.

Urođena ljubav prema kuhanju

Oskar je od malena bio zainteresiran za sve što ima veze s kuhanjem, a već od šestog razreda počeo je govoriti kako želi postati kuhar. Svojoj mami je bio desna ruka u kuhinji, a budući da je od viših razreda često bio sam doma prije podne, znao je ponešto i skuhati, što su bili njegovi počeci kada je kuharstvo u pitanju.

Tako je nakon osnovne upisao srednju Ekonomsku školu, smjer za kuhara, te se uz, kako kaže, dobre profesore i ne baš korisne i kvalitetne udžbenike, budući da su bili iz '70-ih i '80-ih godina, kuhanju učio i kroz praksu u restoranima s kojima je škola imala ugovore. Međutim, kao strastveni kuhar, nije se zadovoljio samo time.

»Uz obaveznu školsku praksu, praktično znanje sam stjecao u restoranu *Hedera* na Hajdukovu, gdje sam radio svake subote i nedjelje tijekom sve tri godine srednjoškolskog obrazovanja. Želio sam naučiti više, tu sam dobio neku osnovu i tu mi se dodatno razvila ljubav prema kuhanju. Rad u profesionalnoj kuhinji za mene je bilo prelijepo iskustvo. Vlasnik restorana i ujedno i šef kuhinje **Karčika**, kada sam prvi put došao, pitao me je jesam li morao ili želio upisati školu za kuhara. Rekao sam mu da sam baš želio to, a to mu je puno značilo jer je znao da ću onda s ljubavlju pristupiti poslu. Naime, iz mog smjera, gdje nas je bilo 15-ero, nas samo dvoje-troje se bavi kuharstvom, budući da se većina njih na ovaj smjer uglavnom upisuje samo zbog lake prolaznosti.«

Kao član *Juniors Chefs Cluba* Srbije, tijekom srednje škole Oskar je sudjelovao na dva natjecanja u kuharstvu.

»Prvo natjecanje mi je bilo u Novom Sadu na Festivalu *Ukusi Vojvodine*, i tu su se natjecali mladi kuhari iz cijele Srbije. U kategoriji tradicionalnog modernog vojvođanskog jela osvojio sam brončanu medalju za jelo koje se sastojalo od pačjih grudi, *gomboca* od cvjetače, panko prezle (japanska vrsta prezle koja se pravi od bijelog kruha bez kore) s češnjakom i mašćom, te pirea od lilavog kupusa s kimom. Također sam bio u Beogradu u Metro HoReCa centru za obuku i reprezentaciju gdje se nas

15-ero mladih kuhara natjecalo za ulazak u reprezentaciju. Prošao sam, ali nisam mogao nastaviti biti član jer sam u Subotici već počeo raditi u restoranu *Dvor* i nisam mogao svakog vikenda ići u Beogradu na pripreme za svjetski kup.«

Dragocjena iskustva s Paga

Nakon završene srednje škole, Oskar se zaposlio u subotičkom restoranu *Dvor*, gdje je radio godinu dana, ali je ubrzo shvatio da želi nešto više, da želi pripremati neku drugu vrstu hrane, da se želi baviti visokom gastronomijom, kakve nema u Srbiji. Zbog toga je odlučio prijaviti se na dvomjesečno stažiranje i nakon što je prijave poslao u sve restorane u Hrvatskoj koji imaju *Michelinove zvjezdice* (najveće i najvrjednije priznanje u kulinarskom svijetu koje dobivaju restorani s prestižnom ponudom i uslugom), poziv mu je stigao s Paga.

»U *Boškinac*, koji obuhvaća hotel, restoran i vinariju, otišao sam 2019., kada sam imao 18 godina. Dogovorili smo se da ću biti kod njih dva mjeseca na stažiranju, ali su mi već poslije dva tjedna ponudili posao i ostao sam tamo pola godine. Tu sam se susreo s tom visokom gastronomijom, koja se više bazira na lokalnoj kuhinji gdje su jela pripremljena na neuobičajen, kreativan način. Konkretno, to izgleda tako da se na velikim tanjurima služi mala količina hrane i nije suština da se čovjek najede već da uživa u svakom zalogaju, odnosno okusu. Gosti za jedan takav jelovnik, koji sadrži pet do 30 vrsta jela, plaćaju 300-400 eura. Šefovi takvih restorana mo-

raju biti izuzetno kreativni i moraju pratiti suvremene trendove u kuharstvu.«

Kada je počela ljetna sezona, Oskar je tri mjeseca radio po 13-14 sati svih sedam dana u tjednu. Bio je na predjelima i za serviranje jela je koristio pincetu, jer je većina detalja toliko sitna da je rad jedino s njom moguć. A njegov odgovor na pitanje što je sve pravio i što se sve služilo, vjerojatno bi mnogi, kao i ja, slušali ne samo širom otvorenih očiju, već i usta.

»Servirao sam, primjerice, kornetić s jagnječim dimljenim jezikom, ukišljenom jagodom, slamicom od jagnječeg repa i majonezom. Također, imali smo jestivi papir s prahom od crnih maslina, pjenom od maslinovog ulja i maslinama punjenim martinijem s glazurom od putera. Tu su bile i dagnje koje su se servirale na školjci s morskom pjenom (prokuha se morska voda u kojoj je kamen i razni praškovi koji se prirodnim putem dobijaju od algi). Pripremao sam ježeve, puževe, kavijar od rajčice, a posluživali su se i morski krastavci. Od deserta bih izdvojio trsku koja se spaljivala do ugljenisanog stanja, ubacivala u slatko vrhnje, prokuhala se i servirala s prženim keljom, pravila se panakota od te kreme i žele od brusnica«, ovo je samo djelić jelovnika koji nam je nabrojao Oskar, uz isticanje kako je visoka gastronomija mnogo više od kuhanja i da je ona zapravo jedna vrsta umjetnosti.

Restorani poput ovog, dodaje on, zatvaraju se u studenom i do veljače, odnosno sljedeće sezone, bave se isključivo testiranjem jela kako bi se napravio novi jelovnik, koji je svake godine drukčiji.

Još dragocjenija iz Stockholma

Kada se Oskar nakon pola godine vratio s Paga u Suboticu, ubrzo je počeo raditi u vinariji *Maurer* na Hajdukovu, gdje se pripremala hrana iz njihovog vrta i namirnice iz okolnih domaćinstava. Tu je bio tri mjeseca da bi mu se u siječnju prošle godine ukazala prilika da ode u Švedsku u Stockholm.

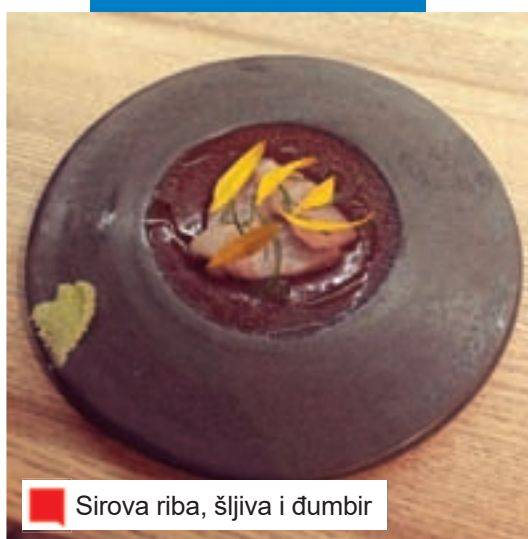
»Tu sam radio kod jednog čovjeka iz Srbije koji s više partnera drži restoran. Kuhinja je bila više klasična, pri-

Tatar biftek

Dimljeni jagnjeći jezik

Sirova riba, šljiva i đumbir

premala se mađarska, austrijska hrana. Međutim, nakon dva i pol mjeseca, morao sam se zbog korone vratiti kući, da bih ponovno, nakon slanja zahtjeva za stažiranje u *Adam & Albin*, jedan od pet najboljih restorana u Švedskoj, ponovno otišao u Stockholm u listopadu i tamo bio do prosinca. Tu sam opet radio u visokoj gastronomiji i to je bilo, iako teško i naporno, jedno jako lijepo i korisno iskustvo. Šef je došao iz *Francina*, koji je trenutno najbolji restoran na svijetu i ima tri *Michelinove zvjezdice*. On je bio iz Liverpola, njegov zamjenik iz Francuske, a kuhara je bilo i iz Nepala, Perua, Grčke i drugih zemalja. Ovdje je bila zastupljena skandinavská kuhinja, s puno ribe, koja se uglavnom servirala sirova, a kao prilog je dominiralo razno povrće.«

Neka od jela koja je naučio servirati u svijetu Oskar, koji je ponovno u svom rodnom gradu i planira tu i ostati, i danas priprema kod kuće, a želja mu je, kaže, našu lokalnu i vojvođansku kuhinju podići na viši nivo i to, volio bi, u svom restoranu.

»Imamo bogatu tradiciju i sjajne namirnice i zemlja nam nije još toliko zagađena. Primjerice, u Švedskoj za jednu organsku rajčicu plaća se 15 eura, a ni blizu nije tako finog okusa kao naša. Sada radim u kafiću/restoranu *Mali trg* (bivši *Bulevar*). Tu je došao sastaviti jelovnik jedan kuhar iz Belgije (rodnom iz Srbije) i to iz restorana s dvije (od mogućih tri) *Michelinove zvjezdice*«, kaže Oskar Kovač, koji je inače pohađao vrtić *Marija Petković – Sunčica*, a potom osnovnu školu na hrvatskom jeziku pa smo ga na koncu pitali i kakve uspomene nosi iz tog razdoblja.

»U odjelu u OŠ *Ivan Milutinović* nas je bilo sedmero i rekao bih da je to jedna od glavnih prednosti pohađanja nastave na hrvatskom, jer se učitelji i nastavnici mogu mnogo više posvetiti pojedinačno svakom djetetu. Svakako bih izdvojio i brojne izlete, ljetovanja, natjecanja, *Hrckov maskenbal* i veliki broj izvannastavnih aktivnosti.«

I. Petrekanić Sič

Pivčiji salaš – kvalitetom do kupaca

»Naša obitelj kupuje salaš 2012. godine, a već se naredne godine selimo tamo, gdje započinjemo plasteničku proizvodnju. Odlučili smo način užurbanog gradskog života zamijeniti seoskim * Povećali smo broj kupaca, pa samim tim i proizvodnju, to mi je bio cilj, a zadovoljan sam što se broj kupaca povećao zbog kvalitete naših proizvoda«, kaže Vedran Kuntić

Naselje Bikovo nalazi se nadomak Subotice, nekada je važan čimbenik gospodarskog života bio subotički poljoprivredni gigant *Agrokombinat* koji je na Bikovu imao farmu krava. Bikovački atar je velik, gdje živi preko 300 domaćinstava. Na Bikovu djeluje istoimeni nogometni klub, a u naselju se nalazi i mala sportska zračna luka *Ivan Sarić*. U naselju Bikovo se nalazi i sada već poznati *Pivčiji salaš*, na kojemu je mladi Subotičanin **Vedran Kuntić**, po struci tehničar za biotehnologiju, započeo svoj posao.

»Priča o *Pivčijem salašu* počinje tako što je to bila želja za promjenom načina života, a poduzeće u kojemu sam do tada radio je zatvoreno. Tada sam se zapitao da li otići u neku tvrtku ili stvoriti nešto svoje. Naša obitelj kupuje taj salaš 2012. godine, a već se naredne godine selimo tamo, gdje započinjemo plasteničku proizvodnju, tada s jednim platenikom. Odlučili smo način užurbanog gradskog života zamijeniti seoskim«, kaže Vedran.

Platenici

Posao na *Pivčijem salašu* Vedran radi uz pomoć roditelja, **Mirjane** i **Petra**, uz dva stalno zaposlena radnika.

»Kada smo kupili salaš, jedan prijatelj mog oca je predložio da napravimo platenik. Pomoću kredita sam uzeo jedan platenik i tako je to krenulo, počeli smo proizvodnju i učiti o tom poslu. Sada imamo već 14 platenika, ali je manjak radnika, nas petero stalno radi«, kaže Vedran.

Razgovor s Vedranom smo nastavili o plasteničkoj proizvodnji, kao i o proizvodnji mesa i jaja na *Pivčijem salašu*.

»Bavimo se proizvodnjom sezonskog povrća; to je plastenička proizvodnja, krećemo sa zelenom salatama, zatim s lukom i rotkvicama, paprikama, rajčicama, keljom, cvjetačom... Nešto se od tih proizvoda šprica, a nešto ne, ali je sigurno zdravija hrana nego u marketima. Plastenička proizvodnja je dobra, jer povrće ranije sazrijeva, a i lakše ga je obrađivati. Za plasteničku proizvodnju uzimao

sam kredite, a sada su otplaćeni, a nova ulaganja su od same proizvodnje. Bez nekog ozbiljnijeg početnog kapitala nema ni ozbiljne proizvodnje. Trebalo mi je pet godina, kao i svakoj tvrtki koja počinje raditi, da bih stekao kupce. Svake godine smo ulagali u plasteničku proizvodnju, kao što to i sada radimo. Osim povrća, proizvodimo i meso – imamo patke, purice, biserke, kokoške, to uzgajamo, pa na jesen našim kupcima prodajemo gotove proizvode. Proizvodimo i jaja, a ta proizvodnja se zasniva na *green area* sustavu, što znači slobodna ispaša kokošaka, pri čemu se ne koristi koncentrat.»

Prodaja

Proizvodi s *Pivčijeg salaša* prodaju se na subotičkoj Mliječnoj tržnici već šestu godinu.

»Sada su na tezgama krastavci i tikvice, a za nekih desetak dana bit će i rajčice. Na Mliječnoj tržnici imamo tri tezge i prodajemo svakoga dana, ovo je šesta godina kako smo na istim tezgama. Jeste da

Turistička ponuda

»Imamo na salašu dvoranu gdje se može okupiti oko 50 osoba za manje proslave. Imamo formiran meni, na salašu se mogu proslaviti rođendani ili druge obiteljske proslave. Mi smo registrirani kao seosko turističko domaćinstvo. Možemo primiti goste po najavama, do 50 osoba za posjet salašu. U okviru posjeta, oni mogu konzumirati našu hranu i piće. U dogovoru s organizatorom posjeta *Pivčijem salašu* može se posjetiti i Palić koji nije daleko. To su organizirani posjeti, a ne pojedinačni. Imamo u planu izgradnju apartmana. *Pivčiji salaš* je u turističkoj ponudi Grada Subotice, kao i raznih turističkih organizacija«, kaže Vedran i naglašava kako je zadovoljan poslom koji radi.

»Povećali smo broj kupaca, pa samim tim i proizvodnju, to mi je bio cilj, a zadovoljan sam što se broj kupaca povećao zbog kvalitete naših proizvoda.«

Z. Sarić

smo možda najmlađi na toj tržnici, ali prodajemo svoje proizvode, dakle ne preprodajemo tuđe, i imamo drugačiji pristup prema kupcima i proizvodima. Ja znam devedeset posto naših kupaca – gdje žive, njihove adrese i telefone, spojeni smo kao jedna obitelj. Primjerice, ako nešto uzimaju za bebe, kažem što je špricano pesticidima, a što nije. Imamo prisan odnos s našim kupcima, a netko tko preprodaje, njemu je bitan smo obrt. Prodajemo proizvode koje i sami koristimo. Neke proizvode koje viđam na tržnici, mi to dajemo kokoškama, a oni to prodaju ljudima. Osim prodaje na tržnici, u međuvremenu sam stvorio i nešto modernije, formirao sam Facebook stranicu, te Instagram i preko toga nas dosta ljudi koji su zainteresirani za naše proizvode prati i tako znaju za našu ponudu. Dosta nam kupaca dolazi i na salaš, kao i veći poduzetnici. Za markete ne radimo«, priča Vedran i kaže kako se *Pivčiji salaš* malo preorijentirao i na turizam, ali je koronavirus sve to usporio.

Predstavljanje novih brojeva Godišnjaka i Nove riječi

SUBOTICA – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata u suradnji s NIU *Hrvatska riječ* priređuje predstavljanje novih brojeva dvaju časopisa: Godišnjaka za znanstvena istraživanja ZKVH-a (br. 11) i Časopisa za književnost i

umjetnost *Nova riječ* u četvrtak, 3. lipnja, s početkom u 19 sati, u dvorištu Zavoda (Laze Mamužića 22). O publikacijama će govoriti urednici, članovi uredništva i autori zastupljeni u časopisima. Predstavljanje će biti održano uz poštivanje sada važećih protuepidemijskih mjera.

Preprekovo proljeće u Novom Sadu

NOVI SAD – HKUPD *Stanislav Preprek* organizira manifestaciju *Preprekovo proljeće 2021.* koja će biti održana sutra (subota, 29. svibnja) u dvorani Franjevačkog samostana (Cara Dušana 4.) u Novom Sadu, s početkom u 19 sati.

Tim povodom proglašene su i najbolje pjesme na istom imenom natječaju udruge, na kome je ove godine sudjevalo petnaest autorica i autora. Prva nagrada pripala je **Denisu Peričiću** za pjesmu *Kada preostala je samo strava*; drugonagrađeni je **Antun Kovač** s pjesmom *The Story from London*, dok je treća nagrada pripala **Ivanu Gaćini** za pjesmu *Preljepi dane*. Žiri je radio u sastavu: **Franjo Nagulov**, književnik iz Vinkovaca, **Ana Marija Kaluđerović**, voditeljica Književnog kluba *Stanislav Preprek* i dr. **Dragana V. Todosreskov**, književna kritičarka (predsjednica).

»Prvonagrađeni je tekst znalački realizirani sonet *Kada preostala je samo strava* koji potpisuje Denis Peričić. Zналаčki realizirani sonet podrazumijeva, dakako, zadovoljenje svih recepcijskih premisa koje su, u odnosu na dani tip pjesme, vrlo stroge. U pjesmi se lirsko ja pita o visokim dometima navedene forme, ali i o svrsi poezi-

je i ljepote u svijetu nakon Auschwitzta, te vješto spaja potragu za adekvatnim lirskim izričajem s aktualnim problemima, uz visok stupanj ironijskoga otklona od zbilje«, navodi se u obrazloženju žirija.

S obzirom na izvanredne uvjete tijekom pandemije virusa covid-19, žiri je, kako se dodaje, odluku o nagrađenima donio s dosta zakašnjenja.

Nova izvedba *Avaških godina*

SUBOTICA – Književno-teatarski kružok HKC-a *Bunjevačko kolo* izvest će sutra (subota, 29. svibnja) poetski prikaz *Avaške godine* u velikoj dvorani Centra, s početkom u 19.30 sati. Autor teksta je **Milovan Miković**, a dramaturgiju i režiju potpisuje **Nevena Mlinko**.

Ulaznice po cijeni od 300 dinara mogu se rezervirati radnim danima od 9 do 14 sati, na broj 024/556-898 ili 064/659-06-35. Izmjene su moguće sukladno promjenama epidemioloških mjera u zemlji, najavljuju organizatori.

Seminar bunjevačkog stvaralaštva u Tavankutu

TAVANKUT – HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta organizira X. Seminar bunjevačkog stvaralaštva koji će biti održan od 12. do 17. srpnja u Tavankutu. Seminar obuhvaća sljedeće teme: ples, tamburaške tradicijske melodije, tradicijski instrumenti Bunjevaca (gajde, frula), tradicijske vještine – izrada predmeta od slame. Prijavljeni polaznici se opredjeljuju za jedno od ova četiri područja.

Ciljna grupa sudionika seminara su: plesači, umjetnički voditelji, koreografi, asistenti, umjetnički vokalni voditelji, zborovođe, umjetnički instrumentalni voditelji, svirači, garderobijeri, osoblje administracije i logistike udruge, etnolozi, etnomuzikolozi, etnokoreolozi i drugi zainteresirani za bunjevačko tradicijsko naslijeđe koji žele posjetiti i boraviti nekoliko dana u sredini koja je njegova autentična lokacija.

Cijena školarine je 25 eura za sve dane. Smještaj podrazumijeva višekrevetne sobe u prostorijama udruge i mjesne škole te dvokrevetne sobe u privatnom smještaju. Cijena punog pansiona je 15 eura po danu, a pojedinačno noćenje je 5 eura; doručak 2 eura; ručak 4 eura; večera 4 eura.

Više informacija na Facebook stranici Seminar bunjevačkog stvaralaštva.

Zborovi na smotri u Zagrebu, posvećen temelj crkve u Đurđinu

22. svibnja 1940. – *Obzor* piše sljedeće: »Na Hrvate u Bačkoj i Baranji čine se razne presije, koje ne mogu naći svoga opravdanja. Tako Hrvatima, koji žive u ovim krajevima 10 pa i 20 godina, a bave se torbarenjem, naloženo je od pojedinih kotarskih poglavarstava, da se moraju iseliti iz ovih krajeva. To se dogodilo torbarima u Bačkoj Topoli, pa je tu htio senator **Djido Vuković** intervenirati, ali ga tamošnji sreski načelnik nije htio ni primiti i senator se zato obratio jednom ministru u Beograd. Svakako bi trebalo poštediti ove siromašne ljude, koji su došli ovamo iz siromašnih krajeva da na pošten način zaraduju svoj kruh«.

23. svibnja 1930. – *Dnevnik* donosi članak »Kada su došli Bunjevci u Bačku«, koji je napisan na temelju istraživanja mađarskog povjesničara **Gyule Dudása**. Ondje između ostalog piše: »Da su katolici i Sloveni, odnosno današnji Bunjevci i Šokci stanovali i pre proterivanja Turaka u ovom kraju, dokazuju dokumenti. Pošto su u ovoj pokrajini za vreme Turaka stanovali većinom Sloveni, koji su se zvali Racima, nema sumnje, da su među njima bili i Bunjevci, pošto su i oni došli iz Dalmacije, Bosne i Hercegovine. Oni su bili turski podanici i služili su u turskoj vojsci. Iz turskih vojničkih knjiga, koje su ostale i pale u ruke hrišćanskih vojsaka, vidi se, da su gotovo svi Sloveni služili po raznim taborima i njihova imena se nalaze u svim vojničkim spisima. Da su ovi Sloveni bili zaista većinom Bunjevci iz Subotice, Sombora i Bača, dokazuje to, da se imena nadjena u turskim vojnim spisima i knjigama potpuno poklapaju sa bunjevačkim imenima iz istih mesta.«

24. svibnja 1919. – *Neven* donosi pjesmu **Josipa Vukovića Đide**, hrvatskog pravaka iz Bikića, čiji stihovi glase: »Mrtva leži guja! Dindušmana nema! / Slobodan je Banat, Baranja i Bačka, / oslobodila nas ruka ti junačka / Ni Bunjevka vila nije više nema. / Svud se igra, peva. – Srbine vojniče! / Svaka živa duša hvalu tebi viče. (...) Srbine, vojniče! Blažena ti ruka, / spasitelj si posto potlačenih braća. / Da nij' bilo tebe trpili bi muka / gorih neg' dosada. – Neka ti je plaća / naša topla hvala, naš zagrljaj vrući / koji će nam srca srcu tvom privući.«

25. svibnja 1927. – *Dom* piše o nastupu pjevačkih zborova iz Tavankuta, Čikerije i Ljutova, i iz Bača i Berega u Zagrebu 21. i 22. svibnja 1926. na smotri hrvatskih seljačkih pjevačkih zborova i izložbi narodnih ukrasa. Prenosi govor predsjednika HSS-a **Stjepana Radića** o bačkim Šokcima: »Naši su šokački seljaci živili prije dolazka Mađara, Obra i Avara, upravo gospodski. Njihova je nošnja najljepša na svijetu. Mekoća je spojena s od-

DOČEK BUNJEVAČKIH I ŠOKAČKIH HRVATA. – GOVOR PREDSEDNIKA RADIĆA.

S izložbe pošli smo svi na kolo-dvor, da dočekamo naše najdraže goste ovih dana bunjevačke pjevačke zborove iz Tavankuta, Čikerije i Ljutova, i šokačke iz Bača i Bačkog Brijega. Kad je u 8 sati na večer stigao njihov vlak, kolo-dvor je upravo grmio od pozdrava. Gosti bijahu upravo razdragani lijepim dočekom. Odmah čim su izišli iz vlaka pozdravio ih je službeno predsjednik Hrvatskoga pjevačkoga Saveza **Nikola Faller** kao hrvatske seljačke pjevače, koji teškim trudom iz zemlje kruh vade, a iz grla pjesmom daju narodnu dušu. Na to su zagrebački pjevači (župa »Lisinski«) odpjevali »Lijepu našu«, a onda je draže goste pozdravio lički Bunjevac **Karla Brkljačić** u ime čitavoga hrvatskoga seljačkoga pokreta, na što se je zahvalio najprije seljak **Stipčić** iz Tavankuta, a onda i učitelj lpa-

važnošću. Čuvajte tu svoju vatru i ljepotu. I moramo biti veseli da nas je ova velika seljačka sloga okupila i sružila nam srca, pa nek se duhom seljačkim sve zadahne, da nam naša seljačka politika bude sklada, ravnopravnosti, rada i bratstva. Živili šokački Hrvati!«

26. svibnja 1935. – *Subotičke novine* pišu da je 12. svibnja 1935. subotički biskup **Ljudevit Budanović** posvetio kamen temeljac i temelj nove crkve sv. Josipa u Đurđinu.

27. svibnja 1922. – *Neven* donosi članak narodnog zastupnika Bunjevačko-šokačke stranke **Franje Sudarevića** »Kako misle posrbiti Bunjevce«, u kome piše da su u Subotici uslijed negativne selekcije »zapostavljeni baš oni svjesni Bunjevci – koji su i za vrijeme mađarske vladavine bili gonjeni i zapostavljeni zbog rodoljublja i odlučnog slavenskog duha«.

28. svibnja 1919. – *Neven* piše da je Ministarstvo unutarnjih djela odobrilo pravila subotičke Dobrotvorne zadruge Bunjevaka.

Lovro Peretić nastupio u Novom Sadu

Perspektivni mladi gitarist

U okviru 15. Vojvođanskog festivala klasične gitare, koji je održan od 21. do 24. svibnja u Novom Sadu, svoj talent prikazao je i nagrađivani gitarist iz Zagreba, prošlogodišnji pobjednik *EuroStringsa* **Lovro Peretić**.

Veoma uspješan na brojnim nacionalnim i međunarodnim natjecanjima, Lovro Peretić se u Novom Sadu predstavio s četiri skladbe, među kojima su djela kultnoga **Bacha** i mladog turskog skladatelja **Ozana Coskuna** te fantazija na motive iz **Verdijeve** *La traviate*.

Prvi nastup u Srbiji

Peretić je za *Hrvatsku riječ* izrazio veliko zadovoljstvo održanim nastupom, festivalom, ali i Gradom Novim Sadom kog je posjetio prvi put, a koji, kako je rekao, ima dosta sličnosti sa Zagrebom. Ovaj dobitnik najviših nagrada Sveučilišta u Zagrebu i predstavnik Hrvatske na mnogim značajnim festivalima, istaknuo je kako nastup u Srbiji ima veliki značaj za njega.

»Nastup u Novom Sadu, Srbiji, ima veliki značaj jer prvi put nastupam ovdje i volio bih se dobro predstaviti na ovom području. Bilo bi mi drago ostaviti dobar dojam i podijeliti neke lijepe trenutke s publikom. Nadam se da će ovo biti prvi od brojnih gostovanja u Srbiji, ali se nadam i mnogo većoj publici budući da je sada zbog epidemiološke situacije dozvoljeno samo 15 ljudi«, izjavio je Peretić.

Uživo ili online

Kako je naveo perspektivni gitarist mlađe generacije, ovo je njegov prvi nastup uživo nakon mnogo vremena zbog epidemiološke situacije. Ipak, sve se polako vraća u normalu te ga uskoro očekuju nastupi u Sarajevu, Zagrebu, Italiji, Španjolskoj, Danskoj...

»Zbog epidemije nismo mogli više uživo nastupati što je, na početku, bilo zanimljivo. Koncerti su se prebacili na online format pa smo često morali snimati snimke i to je jedno novo, zanimljivo iskustvo. Prvi put sjesti ispred kamere i svirati za kameru bez publike je dosta neobičan osjećaj, ali evo nakon godinu i pol dana, koliko to sve traje, imao sam i dosta takvih koncerata pa se na to čovjek također navikne«, zaključio je Peretić i naglasio kako je dobra stvar to što je za svo ovo vrijeme počeo više cijeniti koncerte uživo.

U Kulturnoj stanici *Egység*, gdje je Vojvođanski festival klasične gitare bio održan, osim Peretića, nastupili su i **Rastko Marinković** i **Petar Popović** iz Srbije, zatim **Dani Šehu** iz Bosne i Hercegovine i **Cristina Galletto** iz Italije. Na jubilarnom festivalu, publika je, osim nastupa, imala prilike čuti i predavanje »Wellness u muzici, psihič-

ki i fizički izazovi prilikom nastupa«, pogledati digitalnu izložbu »Povijest klasične gitare u Vojvodini«, a održane su i majstorske radionice s domaćim i inozemnim profesorima-predavačima.

Festival je realiziran u okviru prve europske platforme za klasičnu gitaru *EuroStrings*, koja okuplja najznačajnije festivale gitare u Europi, uz sufinanciranje *Kreativne Evrope*. Kako organizatori navode, predstavlja i odličnu uvertiru za 2022. godinu, kada će Novi Sad ponijeti titulu Europske prijestolnice kulture.

K. Ivković Ivandekić

Suradnja opernih glazbenika iz Srbije i Hrvatske

Počast velikom glazbenom geniju

Kulturna stanica *Svilara* u Novom Sadu bila je 21. svibnja mjesto izvođenja komične **Mozartove** opere *Così fan tutte* (*Tako sve čine*). Glazbenici iz dvije države, iz osječkog ansambla *Opera Pannonica* i beogradske udruge *ArtNet*, priredili su za vrlo mali broj slušatelja i gledatelja (ostala je tajna zašto) izniman

doživljaj. On je u komornom ozračju dao počast velikom glazbenom geniju.

Radnja ove opere prati dva mlada para, Fiordiligi i Guglielma te Dorabellu i Ferranda, koji, potaknuti zgubi-

danom i šaljivdžijom don Alfonsom, te služavkom Despina jednom s drugim zamjenjuju svoje partnere, padajući u zamke iskušenja granica ljubavi, prethodno obećane drugome. Opera, komponirana prije 230 godina, svojim raskošnim i kitnjastim libretom s jedne strane daje gledatelju i slušatelju uvid u sasvim druge dimenzije scenskih doživljaja od onih na koje je navikao, a istovremeno je tema vrlo bliska vječnim raskrižjima naših života.

Mozartovo djelo izvele su izvanredne solistice **Nataša Jovović** (Fiordiligi), **Nevena Milošević** (Dorabella), **Sara Ristić** (Despina), te solisti **Stevan Karanac** (Ferrando), **Berislav Jerković** (Guglielmo) i **Milan Obrenović** (don Alfonso), uz klavirsku pratnju **Vladimira Šćepanovića**.

Na koncu, nije nevažno zamijetiti kako je unutrašnjost Kulturne stanice *Svilara*, odavno etablirane za kvalitetne nastupe regionalne umjetničke scene, svojim iznimno bogatim programima (koji jačaju gotovo isto kao i nade da se oslobađamo pandemije) sasvim suprotna od svoje vanjšnine. Neuređenost novosadske Podbare jednaka je i u građevinsko-urbanističkom i u komunalnom smislu, te tako u (opravdano) zatvorenom dijelu Ulice Đorđa Rajkovića posjetitelji zatiču scenu smetlišta na desetak metara od ulaza u ovaj prestižni prostor.

M. T. / Foto: svilara.kulturnestanice.rs

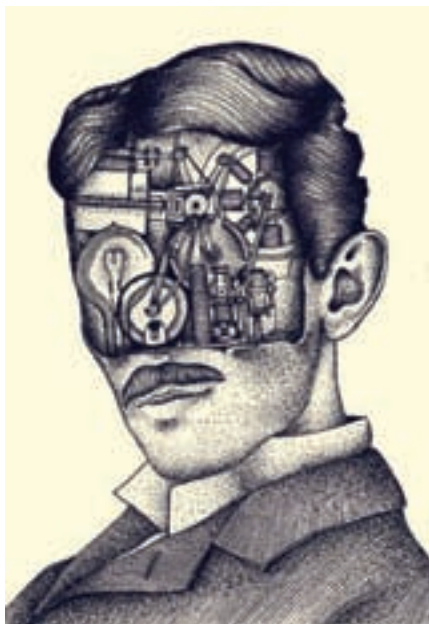
Izložba pulskog umjetnika Vedrana Štimca u Subotici

Portreti revolucionarnih individua

Izložbom pulskog umjetnika **Vedra-
na Štimca**, u Subotici je u subotu otvorena *Dvorišna galerija*, novi izložbeni prostor u gradu koji se nalazi na adresi Korzo 1, odnosno u dvorištu na zidu nekadašnjeg kina *Radnički*.

Štimac je prepoznatljiv po stilu kojim uspješno kombinira više tehnika ilustracije, a subotičkoj publici predstavio se serijom portreta svjetski poznatih revolucionarnih individua (od **Maradone**, preko **Tesle** i **Kafke** do **Castra**).

Štimac stvara kao likovni umjetnik, ilustrator, street artist i grafički dizajner. Njegovi murali krasi zidove gradova od Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, sve do Argentine,

i predstavljaju društveno angažiranu sliku stvarnosti namijenjenu slučajnim prolaznicima i javnom diskursu.

»Izložba nas podsjeća da bez obzira kojom se profesijom bavili, trebamo biti angažirani, djelovati na društvene prilike u svojoj sredini«, rekla je otvarajući izložbu **Jelena Grujić** iz udruge Centar za suvremenu kulturu i umjetnost iz Subotice.

Izložba će biti postavljena dva tjedna, a realizira se u sklopu suradnje spomenutog Centra za suvremenu kulturu i umjetnost i Društvenog centra *Rojc* iz Pule i, u okviru programa »Izgradnja zajednice kroz kulturne prakse« koji je podržan od Fondacije za otvoreno društvo Srbija.

D. B. P.

Zapisano u posljednji trenutak

Nakon Monoštora, Sonte i Berega, monografija *Tradicijska baština, identitet i migracije bačkih Hrvata Šokaca* predstavljena je u nedjelju, 23. svibnja u Plavnoj, u prostorijama mjesnog HKUPD-a Matoš. Ova značajna knjiga plod je terenskog istraživanja koje su proveli studenti etnologije i kulturne antropologije zagrebačkoga Filozofskog fakulteta pod mentorstvom prof. dr. sc. **Milane Černelić**. U knjizi su obrađene brojne teme o kojima je tijekom istraživanja govorilo oko 190 kazivača iz svih šokačkih mjesta u Bačkoj, a iz Plavne ih je bilo dvadesetak.

Stručna suradnica za kulturne projekte i programe Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Katarina Čeliković** je na predstavljanju zahvalila predsjednici udruge *Matoš Marici Andrić* na organizaciji i pozivanju kazivača bez kojih, kako je kazala, ne bi bilo ove jedinstvene monografije. Posebna zahvalnost još jednom je javno upućena studentima i njihovoj mentorici prof. Černelić koja je tijekom četiri godine vodila ovo istraživanje.

»Željeli smo monografiju predstaviti u jednom ciklusu, kako smo to učinili i u drugim mjestima, ali smo zbog protuepidemijskih mjera uvedenih zbog virusa covid-19 bili prisiljeni otkazati naš dolazak na teren. Na žalost, danas smo vidjeli koliko je bilo važno ovo istraživanje jer više nisu živi neki od kazivača koji su nosili veliki dio kulturnog života hrvatske zajednice Plavne. Ovo nam samo dokazuje kako smo u posljednji trenutak uspjeli zapisati i

Marica Andrić i Katarina Čeliković

istraživačima koji neće imati sugovornike iz vremena koje je opisano u monografiji. Nakon predstavljanja, monografija je uručena kazivačima koji su pokazali veliko zanimanje za njezin sadržaj.

Marica Andrić ističe kako je monografija dočekanica s velikim zanimanjem u lokalnoj hrvatskoj zajednici. Međutim, kako dodaje, ta je zajednica iz godine u godinu sve manja.

»Ta knjiga govori i o nama. Nažalost, vrlo malo nas ima, svaki dan sve manje, pet kazivača je preminulo u međuvremenu, ali su njihova kazivanja na ovaj način sačuvana«, kaže Andrić.

I ovom je prilikom predstavljen projekt virtualne arhivske zbirke Baština Hrvata u Srbiji na međunarodnoj suradničkoj digitalnoj platformi Topoteka (<https://hrvatisrbija.topoteka.net/>) te su uspostavljeni kontakti s nekima od Plavanjaca koji čuvaju fotografije iz života ove lokalne zajednice.

ZKVH / H. R.

Predstavljanje u Vajskoj

U organizaciji ZKVH-a, monografija *Tradicijska baština, identitet i migracije bačkih Hrvata Šokaca* bit će predstavljena i u Vajskoj, u nedjelju, 30. svibnja, u prostorijama *Šokačke kuće* (Doktora Nenadovića 6), s početkom u 18 sati. Osim monografije, bit će predstavljen i projekt virtualne arhivske zbirke *Baština Hrvata u Srbiji* (<https://hrvatisrbija.topoteka.net/>). U uključivanje u ovu platformu bit će pozvani i Vajštanci. Predstavljanje je prošle godine otkazano zbog protuepidemijskih mjera, a ovaj će susret biti održan uz poštivanje sada važećih mjera.

tako sačuvati život Šokaca u Bačkoj«, rekla je Čeliković.

Ona je podsjetila kako je ovaj zbornik radova prvi takav zbornik u kojemu se problematika hrvatske (sub)etničke šokačke grupe razmatra interdisciplinarno s povijesnog, jezičnog, identitetskog, etnološkog i kulturno-anthropološkog motrišta te već sada služi kao polazište budućim

Dani hrvatske kulture u Somboru

Godina u znaku knjige

U druga građana *Urbani Šokci* iz Sombora organizirala je predstavljanje knjige *Monoštor u slici, riječi i pjesmi* autorice **Marije Šeremešić**. Program je priređen kao dio manifestacije *Dani hrvatske kulture* 2020./21. O knjizi je govorila autorica uz prikaz monoštorskih fotografija i nastupa ŽPS-a *Kraljice Bodroga*. Na početku su se predstavili mali tamburaši iz Monoštora, koji pohađaju nastavu tambure, pod vodstvom profesorice **Milice Lerić**. Tijekom godine bit će priređeno predstavljanje još nekoliko novih izdanja UG-a *Urbani Šokci* te izložba u Gradskom muzeju Sombor.

Monoštor u riječi, slici i pjesmi treća je knjiga o Monošturu Marije Šeremešić i svojevrsan je turistički vodič. Knjiga je bogato ilustrirana fotografijama sela, monoštorskog rita, lovišta, šokačke nošnje, manifestacija, fotografijama starih obrta, monoštorskih kavana... Priča o Monošturu danas ispričana je kroz poglavlja Bački Monoštor, Monoštorski rit – raj za lov i ribolov, Riznica tradicije, I staro i novo, Festivali i događanja, Udruženja, Stopama budućnosti, Iz starih vremena i Zanimljivosti iz starih novina.

»Dane Hrvatske kulture htjeli smo započeti predstavljanjem knjige koju smo tiskali prošle godine. Bit će tako i nastavljeno, jer u planu nam je predstavljanje četiri knjige. Kuharica *Ajte s nama*, na monoštorskoj šokačkoj ikavici, zbirka pjesama **Zlatka Gorjanca** *Skazaljke*, Zbornik radova s Međunarodnog okruglog stola *O Šokcima je rič*, a autori su iz Bošnjaka, Vinkovaca, Vukovara, Osijeka, Zagreba, Bača, Sombora, Berega, Pečuha... Najveći posao bit će završnica *Dana hrvatske kulture*. Planiramo u

■ Marija Šeremešić i Sara Horvat

Gradskom muzeju prirediti izložbu nakita i fotografija povezivanja Šokica iz Monoštora. Izložbu će pratiti i knjiga *Tradicijska oglašnja Šokica Monoštora*«, kaže predsjednica UG-a *Urbani Šokci*.

U radu ove udruge Monoštor i dalje ostaje neiscrpan izvor tema i materijala.

»Moji pretci su iz Monoštora i tamo sam provela dio svoje mladosti. U Monošturu imam sreću što mi pomažu brojni kazivači«, kaže Marija Šeremešić.

Z. V.

DUHOVSKI KONCERT u subotičkoj katedrali

Nakon gotovo godinu i pol dana u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske, uoči blagdana Duhova, 20. svibnja, održan je koncert duhovne glazbe. U proteklom periodu, iz svima poznatih razloga izostali su i Božićni i Uskršni koncerti, te je ovaj Duhovski bio željno iščekivan, kako od samih izvođača, tako i od publike. Bilo je to pravo glazbeno osvježanje, ali i duhovna priprava za blagdan Duhova.

U programu su sudjelovali Katedralni zbor **Albe Vida-ković**, *Collegium musicum catholicum*, vokalna solistica – mezzosopran **Izabella Guzsány**, *Garden quartett*, te instrumentalni solisti **Zsiga Pál** na violini i **Korneli-je Vizin** na orguljama. Kao solisti u zborskom kvartetu nastupili su i **Emina Tikvicki**, **Nataša Kostadinović**,

Bela Anišić i vlč. **Dragan Muharem**. Koncertom je dirigi-
rao katedralni orguljaš i zborovođa mo. **Miroslav Stantić**.

Na programu su se našla djela **E. Commettea**, **B. Antoni-ća**, **I. Andrića**, **M. Martinjaka**, **A. Vidakovića**, **J. S. Bacha**, **T. Vitalia**, **L. Kozinović**, **C. P. Wushinga** i **P. Ebena**, a među skladbama izvedena je *Missa brevis* op. 117, *Terra tremuit*, *Magnificat*, *Ciacona*, *Veni creator spiritus*, arija iz hvalospjeva *Magnificat*... Kao posljednja točka koncerta bila je praižvedba kompozicije *In te Domine speravi* mladog autora Bele Anišića.

Po riječima zborovođe mo. Miroslava Stantića, budući da je koncert održan u devetnici pred blagdan Duhova, na-
zvan je duhovskim, ali je nastavak uskršnih koncerata koji se u Subotici održavaju već 30 godina zaredom.

Ž. V.

Obavijest o upisu u gimnaziju Paulinum

Biskupijska klasična gimnazija i sjemenište (kolegij) Pa-
ulinum obaveštava zainteresirane učenike o upisu u školu.

Gimnazija Paulinum je ustanovljena od Subotičke bisku-
pije, ima međunarodno priznanje i izjednačena je sa svim
ostalim školama u državi. Gimnazija priprema učenike pr-
venstveno za teološke i filozofske studije, te za klasične
jezike i povijest, ali učenici mogu upisati
i druge fakultete. Posebnost ove škole
je da ne samo poučava, nego i odgaja,
prije svega na kršćanske vrijednosti.

Paulinum je zgrada u kojoj su smje-
šteni internat i škola. Gimnazija je akre-
ditirana kao katolička gimnazija jezično-
društvenog smjera i potvrđena od Mini-
starstva prosvjete, nauke i tehnološkog

razvoja Srbije, što se može vidjeti u Sl. listu RS – Prosvet-
ni glasnik, 2020./21.

Paulinum je jedina katolička institucija na našim prosto-
rima u koju se mogu upisati u gimnaziju, osim dječaka, i
djevojke.

Za upis u gimnaziju Paulinum potrebni su isti dokumenti
kao i za svaku drugu gimnaziju, odnosno srednju školu.

Sve informacije u vezi s upisom i po-
trebnim dokumentima mogu se dobiti
putem telefona i na adresi:

Biskupijska klasična gimnazija Pauli-
num

24000 Subotica, Trg. sv. Terezije br. 2

Tel/fax: 024/555-340

e-mail: paulinum@tippnet.rs

www.paulinum.edu.rs

Sjećanje na naše roditelje

**Aleksandar (Šano)
Temunović**
1936. – 2006.

**Marija (Grozdana)
Temunović**
1939. – 2018.

Naše uspomene ne blijede,
vi živite u našim srcima.

Sveta misa bit će služena 30.
svibnja u crkvi sv. Roka u Su-
botici u 11 sati.

Počivali u miru Božjem!

Mira, Vojislav, Slavica, Ne-
nad, Nemanja, Matija i Magda-
lena

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Presveto Trojstvo

Svetkovina Presvetog Trojstva slavlje je Božje objave čovjeku. Bog se čovjeku objavio kao trojstven, a jedan mu se otkrio, ali mu je ostao skriven, no čovjek ipak o njemu zna ono što mu je potrebno – da ga Bog voli i da mu nudi spasenje.

Otac

Čovjek je tako sazdan da uvijek teži k Bogu i jedino u njemu pronalazi istinu i smisao. No, do Boga ne može doći svojim sposobnostima, potrebno je da mu se on sam otkrije. Zato su ljudi u prošlosti, nukani svojom unutarnjom čežnjom za Bogom, vjerovali u različita bića, pojave, bogove. Lutali su u mraku sve dok Bog nije odlučio ponuditi čovjeku svjetlo vjere i razotkriti mu se. A objavljuvao se postupno, onoliko koliko je čovjeku trebalo i koliko je mogao prihvatiti. Stari zavjet svjedoči da se Bog objavio najprije kao Stvoritelj, Otac i izbavitelj od zemaljskih nevolja. Otkrio je čovjeku da je svemoćan i da drži svijet u svojoj ruci. Ipak, ostao je za ljude neistraživa i nedokučiva Tajna. Još je Mojsije uzalud htio vidjeti Božje lice. No, to ga nije udaljilo od Boga, jer Bog mu je govorio usred ognja i objavio mu se kao onaj koji je ušao u ljudsku povijest i koji je otkrio svoju volju u svome Zakonu. Otada ne treba tražiti Boga ni visoko na nebu, ni daleko preko mora već u njegovoj riječi koja nam je blizu (usp. Pnz 30,11-14). Čovjek nije bio u stanju sam premostiti tu nepremostivu udaljenost od Boga, ali je Bog to učinio, jer je želio da ga čovjek susretne i upozna.

Sin

Bog je ljudima postao najbliži u svojoj Riječi koja je tijelo postala i nastanila se među nama (usp. Iv 1,14). Kao Jednorodnenac, Isus je ljudima mogao na najsavršeniji način objaviti Oca. Ljudi su iz Isusovih riječi i djela otkrivali nove istine o Bogu, upoznawali ga na način

na koji im se do tada nije objavljuvao. Isus i sam kaže: »Tko je vidio mene, vidio je Oca« (Iv 14,9). Ljudi su do tada poznavali Boga kao moćnog i silnog, a Isus im otkriva novo Božje lice, puno ljubavi i nježnosti, razumijevanja i praštanja za one koje ljubi. Iako je Isus cijelo svoje javno djelovanje objavljuvao Oca i otkrivao tajnu svoje osobe, ipak učenici nisu bili u stanju mnogo toga shvatiti i prihvatiti. Koliko god da se Bog nama približi, ostaje nam skriven, jer nas nadilazi, te u njegovu tajnu jednostavno ne možemo proniknuti. Zato naš odnos s Bogom nije sazdan na našem poznavanju njega već na našoj vjeri. On se svima jednako otkriva, ali bliži mu je onaj tko više vjeruje.

Duh Sveti

Poznajući ljudsku ograničenost i nesposobnost da shvate ono što im je ostavio u nasljedstvo, Isus obećava učenicima Duha Istine, koji će ih uvesti u svu istinu. Duh će od njih učiniti navjestitelje radosne vijesti, širitelje evanđelja. Po njima će se Bog objavljivati onima koji još žive u mraku i Boga nisu upoznali. Oni će biti donosio-oci spasonosnog susreta s Bogom za mnoge. Duh Sveti nije nikakvo novo božanstvo, niti neki Božji pomoćnik. To je Bog sam koji se sada svijetu objavljuje na posve nov način. Duh Sveti, treća božanska osoba, jedno je s Ocem i Sinom koji su se ljudima objavili prije njega. A sve je to jedan Bog koji je sve stvorio i sve uzdržava, koji nas ljubi i nudi nam spasenje.

Krštenjem u ime Oca i Sina i Duha Svetoga obećavamo vjeru i vjernost trojedinom Bogu, a on stalno traži načine da nam bude što bliži, da pomogne našoj slaboj vjeri da opstane. U isto vrijeme nas poziva da i mi učinimo korak prema njemu i prihvatimo njegovu objavu ne oslanjajući se samo na razum i znanje već da u odnosu s njim prednost damo vjeri.

Ivan Brdar, mesar iz Monoštora

Šegrt s 14 godina

»U klaonici, dok sam tamo radio, nisu postojali hladnjaci već komore koje su se svakog dana punile ledom. U kućnim uvjetima meso se čuvalo drugačije. Ono koje se brzo koristilo, u bunaru nekoliko dana«, kaže čika Ivan

Sedamdesetsedmogodišnji **Ivan Brdar** iz Monoštora cijeli radni vijek radio je kao mesar. To mu je bila struka, to je bio zanat ili škola koju je izučio. I zanat i škola, jer je nekada obrazovanje za one koji će iz školskih klupa u neku radionicu ili pogon bilo drugačije nego danas. Više se pažnje poklanjalo praksi nego teoriji. Tako je bilo i s čika Ivanom. Tijekom trogodišnjeg školovanja godišnje je po tri mjeseca išao u školu, a ostalo je bila praksa i tečajevi. Za mesarski zanat odlučio se na kraju osnovne škole, bio je to njegov izbor, ali i utjecaj dade (oca). Kaže, od malena je u kući uz dadu, koji je bio priučeni mesar, pomalo radio i tako i zavolio taj posao.

Od majstora u klaonicu

Zadržavamo čika Ivana upravo kod prakse i tečajeva, koji, naravno, nisu bili kao u ova današnja vremena online, s predavačima sa zvučnim diplomama, već tečajevi koje su vodili oni koji su taj posao držali u malom prstu.

»Tečaj je bio u Subotici i predavači su bili stručnjaci iz velikih proizvodnih sustava kao što su Čoka i 29. novem-

bar. U zanat, kako se onda govorilo, otišao sam 1958. godine. Radio sam kao šegrt, a bilo mi je tek 14 i pol godina. Otac je s vlasnikom radnje – mesare sklopio ugovor o učenju zanata da bi mogao postati šegrt. Tamo sam naučio glavne tajne zanata«, priča čika Ivan.

Nakon tri i pol godine i završenog školovanja i zanata posao je brzo našao. Prvo u Zemljoradničkoj zadrugi *Sombor*, kako se tada govorilo *klanica Sombor*.

»Tamo sam proveo osam godina, iskalio zanat i u praksi radio sve ono što sam naučio na zanatu i u školi. Možda je neskromno reći, ali bio sam cijenjen i priznat majstor. Radio sam na liniji klanja stoke. Vodio se posao tada planski, a radili smo ne samo za domaće tržište već i za izvoz. U Italiju i junetina u Izrael. Posla je uvijek bilo. Linija klanja radila je dva puta tjedno. Viškovi žive stoke, koji su se otkupljivali od poljoprivrednika, radili su se za državne rezerve«, priča o nekadašnjoj poslovnoj politici somborske klanične industrije čika Ivan.

Ipak, najveći dio proveo je ne u proizvodnji već trgovini, ali opet u svojoj struci. Na obradi i prodaji mesa proveo je 28 godina.

Umjesto hladnjaka bunar

Čika Ivan je i pravi sugorovnik za priču o tome kako se nekada čuvalo meso u vrijeme kada nije bilo hladnjaka i škrinja za duboko zamrzavanje.

»U klaonici, dok sam tamo radio, nisu postojali hladnjaci već komore koje su se svakog dana punile ledom. U njima se čuvalo meso, a spram plana klanja koje je obično bilo dva puta tjedno, tako se sve i planiralo. U kućnim uvjetima meso se čuvalo drugačije. Ono koje se brzo koristilo bilo je u bunaru nekoliko dana. Dio mesa se pekao pa stavljao u mast, a dio se dimio. Hrana je prije bila prirodnija. Nije bilo kemije i aditiva kao danas«, kaže ovaj stari mesar.

Kada se zaposlio kao šegrt, u selu su postojale dvije mesnice u kojima se klala stoka i gdje se moglo kupiti meso. Nije ni bilo potrebe za više, jer se u većini kuća klalo za osobne potrebe i prodaju.

»Prije se nije tako pravila kobasica i kulen kao danas. Svinje su se držale u šumi, povremeno su se išle hraniti, najviše zbog toga da bi se zadržavale na istom mjestu. Dva puta tjedno se išlo hraniti, i to su obično bili poslovi starijih dječaka. I druge sorte svinja su se tada gajile. Ljudi su jedni drugima išli pomoći kod klanja«, prisjeća se čika Ivan.

On je po selu svinje klao prijateljima, susjedima, rodbini, nekada za novac, a nekada i bez plaćanja. »Klalo se i za kopanje. To bi značilo da je klanje netko odradio kopanjem njive kad dođe sezona. U sezoni, govorimo mimo mog redovitog posla, klao sam i po 100 svinja. Nož, satara i korito su bili glavni alati, to jest pomagala. Može se kazati da su mesari imali dosta posla, pa je bilo i novaca. S te strane, za djevojke su bili dobra prilika«, u šali će čika Ivan.

Posla je u Monoštoru za mesara bilo tijekom cijele godine, a sada se radi uglavnom zimi. Kako je Monoštor u području koje obiluje divljači, bilo je slučajeva da se koristila divljač. No, to se nekada većinom radilo tajno.

Može i kobasica od amura

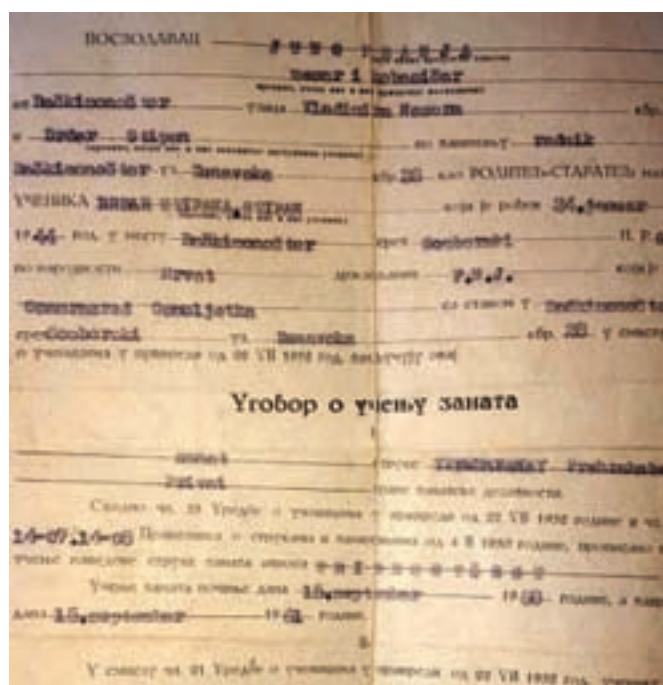
U ovom poslu čika Ivan bio je do prije godinu dana i to pomažući sinu. Ali, ne na klanju već obradi. Nasljednike u poslu ima, jer su ovaj posao naučili i njegovi sinovi.

»Pravio sam kobasice od ribe, kao i paštetu. To su neki specijaliteti. Kobasice od amura. To je specijalitet gdje se riblje meso miješa s leđnom slaninom svinje. Većinom se pravi za kućanstvo, a ne za prodaju. Uglavnom sve što radimo pravimo malo ljuće. I danas pri pripremi koristim iste začine kao na početku zanata«, otkriva naš sugovornik.

Kaže i da današnji proizvodi od mesa nemaju kvalitetu onog od prije. Jednostavno, proizvod ako je kvalitetan ne može biti jeftiniji od mesa.

»Sve je prilagođeno tržištu i što većoj prodaji. Od same svinje do gotovog proizvoda. Nemoguće je othraniti stoku u tako kratkom periodu kao što je to danas. Da svinje dođu do 100 kilograma za šest mjeseci. Sada je uobičajeno da se koriste razna kemijska sredstva, kako u procesu proizvodnje tako i u procesu čuvanja i obrade mesa. Meso se puno puta zamrzava i odmrzava, a i stiže nam tko zna otkuda.

Željko Šeremešić

Tragom priče o liječniku...

Gornja fotografija prikazuje lijepu kuću na Paliću, na adresi Horgoški put 71, koja nas vraća nekoliko desetljeća u prošlost i podsjeća na detalj nekadašnjeg, gotovo zaboravljenog izgleda centra naselja. Ove kuće danas nema, jer je na tom mjestu i okolnoj površini podignuta robna kuća, popločan parking i u produžetku u pravcu Subotice napravljen niz lokala za trgovinske i zanatske djelatnosti.

Fotografija potječe iz zbirke dr. **Marka Sentea** i prilog je biografiji liječnika dr. **Luke Mardešića**, koji je nekada s obitelji stanovao u toj kući, na adresi Horgoški put 71. Dr. Sente je dio svog istraživačkog i publicističkog rada posvetio biografijama liječnika u prošlosti, želeći ih sačuvati od zaborava. Zanimljiv životopis paličkog liječnika dr. Luke Mardešića, koga se ovdje i danas sjećaju po

savjesnom i odgovornom odnosu prema pacijentima, objavljen je u časopisu *Klasje naših ravni* (broj 9-12 2020. godine, str. 52-54). Iako je najvećim dijelom svog radnog staža bio vezan za Palić, široj javnosti je ostalo nepoznato koji su ga putevi doveli u naše krajeve. »Rođen je 1891. godine u Komiži na otoku Visu od oca **Ante**, ribara i pomorca, i majke **Jelene Orlov**. Imao je tri sestre. Osnovnu školu završio je u Komiži, a gimnaziju u Splitu. Studirao je na medicinskim fakultetima u Beču i Grazu. Pripravnički staž je obavio 1922.-1923. u subotičkoj Gradskoj bolnici...«, piše dr. Marko Sente, uz druge važne biografske podatke o poštovanom liječniku iz prošlog stoljeća. Dr. Luka Mardešić je preminuo 1963. godine; pokopan je na palićkom groblju. Njegova kći **Marija** također je liječnica; živi u inozemstvu.

Fotografija kuće u kojoj su živjeli, osim sjećanja, ima još jednu vrijednost: prikazuje djelomično realiziran plan od prije gotovo stotinu godina, kada je trokut zemljišta između željezničke pruge i Horgoškog puta bio isplaniran za gradnju sedam ljetnikovaca (kuća), o čemu postoji opsežna dokumentacija u Povijesnom arhivu Subotica. U novije doba plan je u potpunosti promijenjen.

Olber

Radost ovoga Uskrsa (4. travnja 2021.) u mojoj obitelji je znatno uvećala biljka s fotografije, u Sonti poznata kao olber. To je lovor (*Laurus nobilis*). Imati u obitelji biologa znači da ćete cijeloga života gledajući zaista i vidjeti ono u što gledate. Ovo se odnosi, dakako, na prirodu. Svakoga dana ćete se obogaćivati novim saznanjima o njoj. Promatrati, doživjeti, shvatiti, diviti joj se i odista živjeti u njoj i s njom.

Tako je naš obiteljski biolog na putovanju po Istri daleke 1986. godine, s otoka Sveta Katarina kod Rovinja, donio mladicu ovoga lovora, veličine dvadesetak centimetara. Rasla je u društvu mnoštva izdanaka izniklih iz sjemena ispod starijeg lovora. Kod nas je zasađena na južnoj strani, oko metar i pol od zida novosagrađene kuće, kako bi bila zaštićena od mrazeva, a opet da bude veći dio dana osunčana. Mladica olbera je vidno jačala iz godine u godinu. Obitelj, kao i posjetitelji, su joj se divili uživajući u mirisu njenog tamnozelenog, sjajnog lišća. Kada je porasla, dijelili smo ojačale grančice zainteresiranima. Jela, kao što su razne juhe, a najviše živinska nedjeljna juha i sve vrste kuhanih jela od kupusnjača, a naročito sarma i umaci, začinjena listom ovoga lovora dobiju puninu okusa i mirisa. Čajevi su također na zavidnoj ljestvici ljekovitosti i aromatičnosti. Često grančica lovora sama kao dar ili uz dar obraduje mnoge osobe. Dok sam sudjelovala na nekim manifestacijama i sajmovima, pružila bih tu i tamo ponekome grančicu lovora i kao po pravilu dobila zahvalni osmijeh.

Vidi se na fotografiji da je ova biljka uzgojena kao grm baš iz razloga da da što više grančica, a time i lišća koje ju zimi štiti od hladnoće. Grm u opsegu ima preko dva metra, a najviša grana je premašila visinu od 3 metra. Lovor je zimzelena biljka, pa nas i zimi uveseljava. Lišće znatno odeblja, oteža, postane vrlo sjajno, tamnozeleno i intenzivno mirisno. Kroz literaturu smo znali da je cvjetnica, ali naš olber nikako da dobije cvijet. No, prije otprilike pola godine pojavili su se u pazuhu lista svijetlozelena pupovi u vidu bobica kao prvi znak cvjetanja. S ushićenjem i strepnjom je naš lovor promatran u rano jutro i kasnu večer. Bdijenje se konačno isplatilo. Na Veliki petak su se sramežljivo pojavili bijeli, pomalo žućkasti cvjetići. Našem divljenju i zahvalnosti nije bilo kraja. Na Veliku subotu se razvio pozamašan broj cvjetova, a na sam Uskrs se baš dobro okitio. Koliko radosti može čovjeku donijeti priroda, a da nismo ni svjesni. Uzimamo sve zdravo za gotovo. Kao da je sve stvoreno samo za naš užitek (može biti da i jeste). Ne promišljamo puno o bogomdanom životu oko nas i da mu možda dugujemo makar malo pažnje i razumijevanja.

Naš lovor je procvjetao nakon 35 godina. Mnogo puta se tijekom njegovog života zimi pri niskim temperaturama smrzavao i već bismo pomislili da je uništen. Pri dolasku proljeća ponovno je tjerao mladice. U posljednje 3-4 go-

dine se nije smrzavao, jer su zime postale blage i takve temperature su blagotvorno utjecale na njega. Globalno zagrijavanje Zemlje je povoljno utjecalo na našu biljku kojoj naš kraj nije prirodno stanište. Na mnoge druge znamo da utječe negativno. Zagrijavanje Zemlje, planeta većinom bogougodna za život, mijenja njezinu prirodu. Neke vrste biljaka i životinja neminovno nestaju, a neke se bore za opstanak, često neuspješno. Iako nas je biljka obradovala, duboko smo zabrinuti kao i milijarde žitelja kamo to ide naš planet sa sve većim zagrijavanjem?

Ruža Silađev

Republička smotra učeničkih zadruga u Tavankutu

Od zabave do poduzetništva

OŠ *Matija Gubec* iz Tavankuta bila je domaćin XXIV. Republičke smotre učeničkih zadruga Srbije, koja je održana 22. svibnja na Etno salašu *Balažević*, kao i u mjesnom Domu kulture.

Ovogodišnja smotra okupila je 12 učeničkih zadruga koje su prezentirale i na prodajnoj izložbi predstavile ono čime se bave učenici. Šarolikost predmeta i kreativnost učenika i nastavnika su i ovoga puta došli do izražaja, te su se tako na prodajnim štandovima našle brojne zanimljivosti.

Sudionici smotre

Na ovogodišnjoj Republičkoj smotri sudjelovale su sljedeće Učeničke zadruge: *Rade Metalac* iz Leskovca, *Jovan Jovanović Zmaj* iz Subotice, Kemijsko-tehnološka škola Subotica, *Bubanj* iz Niša, *Vuk Karadžić* iz Deronja, *Opština Odžaci* iz Odžaka, *Attila József* iz Bogojeva, *Nestor Žučni* iz Lalića, *Kosta Stamenković* iz Srpskog Miletića, *Branko Radičević* iz Odžaka, *Ratko Pavlović Čičko* iz Prokuplja, te domaćini *Matija Gubec* iz Tavankuta.

Tijekom boravka u Tavankutu domaćini su gostima priredili obilazak mjesta, gdje su posjetili Galeriju Prve kolonije naive u tehnici slame, mjesnu crkvu, te su im priredili

paž tehniku, vrećice s lavandom, oslikano kamenje, predmete od drveta..., a otkrile su nam i podatak da idu na planinarenje i da je sve izrađeno od materijala iz prirode. Učeničku zadrugu iz Prokuplja prezentirale su **Sara Lazić**, **Svetlana Nikolić** i **Jovana Bulaić**, koje su sada prvi puta bile u Tavankutu, kojeg su ocijenile kao prelijepo mjesto, a istaknule su i odličnu organizaciju i divne domaćine.

Srednja Kemijsko-tehnološka škola iz Subotice predstavila se sa sva tri područja rada, te je tako prezentirala tekući sapun, destiliranu vodu, ekološke torbe, pamučne maske, kačkete, jaknice za pse, keksiće za pse, a oni su kao škola pravili i peciva za ovu manifestaciju. Po riječima profesorice engleskog jezika **Vesne Tumbas**, koja je dovela učenice, svi proizvodi nastali su u određenom područja rada i izradili su ih učenici uz pomoć prof. **Jadranke Vojnić Purčar** koja vodi učeničku zadrugu u ovoj školi. Osim spomenute profesorice, proizvode su predstavljale i učenice **Milana Trbulin** i **Anja Davčik**.

Učenička zadruga u Tavankutu

Po riječima ravnateljice OŠ *Matija Gubec* u Tavankutu **Stanislave Stantić-Prčić** registriranih učeničkih zadruga u Srbiji nema puno, jer je to zahtjevno učiniti, ali škole rade i djeluju kao učeničke zadruge. »Naša škola je tek sada predala potrebnu dokumentaciju u APR, a škola ima zadrugu od 1971. godine. Istina, bio je jedan period zatišja i u dokumentima stoji da se naša zadruga nekad zvala *Nemirna ravnica*, ali sada smo odlučili da to bude *Matija Gubec*, jer tako automatski prezentiramo i školu«, kaže Stantić-Prčić i pojašnjava kako je veliki doprinos smotri dao kolektiv škole volonterskim radom, obitelj **Vizin**, srednja Kemijsko-tehnološka škola i HKPD *Matija Gubec*, a financijski je smotru pomogao i Grad Subotica. Kroz razgovor ravnateljica

škole istaknula je kako vjeruje da bi i na ovogodišnjoj smotri bilo više škola-sudionica, ali jednostavno školama nedostaju sredstva za putovanje. Učeničke zadruge pružaju učenicima priliku kroz praktični rad upoznati se s poduzetništvom i otkriti svoje mogućnosti, a mali je broj onih zadruga koje se mogu same financirati.

Učenička zadruga OŠ *Matija Gubec* poznata je po suvenirima od slame, a rad učeničke zadruge je na neki način obnovljen baš zahvaljujući slami. Škola je do sada sudjelovala na brojnim smotrama, a ono što je ravnateljica istaknula jest dobra suradnja sa školama iz Srbije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine te Rumunjske.

Osim promocije škole i prezentacije rada, smotra učeničkih zadruga je ujedno i mjesto razvijanja prijateljstava, kao i poticanja poduzetničkog duha.

Ž. Vukov

Šarolika ponuda

Sve ponuđeno na prodajnoj izložbi uradili su učenici uz pomoć nastavnika. Na stolu učenika iz Prokuplja zatekli smo tri učenice koje su objasnile sve o proizvodima u čijoj su izradi i same sudjelovale. Tako su u ponudi imali deku-

Natječaj za vjeroučenike

Škapular

Samostan otaca karmelićana u Somboru, vicepostulatura s. B. o. **Gerarda Tome Stantića** i Katehetski ured Subotičke biskupije i ove godine je raspisao natječaj za vjeroučenike u povodu nadolazećeg

LIKOVNI NATJEČAJ

na temu

ŠKAPULAR

"Škapular će me sačuvati ako ću se dobro vladati... Neka mi vladanje bude znak tko je u meni, čije je ruho na meni. Isus i njegova Majka neka me kiti, čisti i brani"

"Škapular najukusnije ruho jer je od Majke darovano, koje krasi dušu, i pomaže joj da bude rumena, tj. puna ljubavi, plava tj. pokorna, zelena tj. puna nade i pouzdanja."

Dana o. Gerarda Tome Stantića. »Ovo je jedna (pa i jedina) aktivnost koju nastojimo održati u kontinuitetu već dulji niz godina, te tako upoznati naše učenike sa životom slugu Božjega o. Gerarda, našeg kandidata za sveca i potaknuti ih na njegovo štovanje. Ove godine postulator o. **Tiho Radan** je predložio da natječaj bude likovnog karaktera i da tema bude škapular«, kazala je mr. **Jelena Zečević**, tajnica Katehetskog ureda u cirkularnom pismu vjeroučiteljima. Radovi će biti prikupljeni od djece i dostavljeni u Katehetski ured do konca svibnja. Vjeroučitelji koji imaju nastavu samo online upućeni su da se dogovore s učenicima oko preuzimanja radova. Nagrade će biti dodijeljene u Somboru 24. lipnja, na Dan o. Gerarda, nakon svečane mise.

U naputku vjeroučiteljima se navodi da je u ovogodišnjem natječaju potrebno naglasak dati na kratak životopis o. Gerarda, našeg jedinog kandidata za blaženika, te na sam škapular – izgled, vrste, značaj, pobožnosti, kako bi vjeroučenici imali ideju što bi i kako mogli likovno predstaviti. Prihvaćaju se i drugi materijali, prezentacije ili video zapisi kao poticaj i nadahnuće.

M. T.

ZOVEM SE: **Jasminka Čoti**

IDEM U ŠKOLU: OŠ **Aleksa Šantić**, Vajska – 6. razred

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: nemam

VOLIM: crtati

NE VOLIM: kad me netko zadirkuje

U SLOBODNO VRIJEME: sam na mobitelu ili vani

NAJ PREDMET: tjelesno i njemački

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: još uvijek ne znam

Povoljno prodajem dvosobnu kuću u Mičurinoj 22, Subotica. Informacije na mobilni: 066-555-49-61.

Prodaju se: dunje, dvije nekorištene perne punjene novim sitnim guščijim perjem i auto Lada Samara '90. (200 eura). Tel.: 024 532570

Prodaje se pneumatska 4. redna sejačica 2016. g. iz Agrije, elektronska sjetva (tri para ploča za kukuruz, suncokret i soju), Lada Samara 90 (150 eu), špediter (150 eu), starinski ormani i sl. Tel.: 024/532570 ili 0600532570.

Prodaje se peč za etažno grijanje na čvrsto gorivo Podvis Knjaževac 30 kw. Tel.: 024 528682.

Prodaje se poslovni prostor i stan od oko 600 m² u Ulici Huga Badalića 6, Subotica. Tel.: 069 2887213.

Izdaje se jednosoban stan na Proizvki u Subotici (42 km, 4. kat, centralno grijanje s alokatorima, mali troškovi održavanja). Cijena je 120 eura plus režija. Info na telefon: 063/8857124.

Prodajem ili mijenjam poslovni prostor u neposrednoj blizini centra Šida površine 100 m², za nekretninu na Hrvatskom primorju. Sve informacije na telefon: 062/8681437 ili 064/6590730.

Prodajem ili mijenjam dvoetažni stan površine 77,5 m² u centru Šida kod gradske tržnice (Karadorđeva 17), za nekretninu na Hrvatskom primorju. Stan je novoizgrađen s centralnim grijanjem. Informacije na telefon: 060/0289407 ili 060/7158020.

U Somboru **prodajem** kompletno završenu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 064 2808432; 025 5449220.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, viraingoši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marame, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.

Prodajem plac u Borči, 12 kilometara od centra Beograda, veličine 5 ari i tražim njegovateljicu za teško pokretnu osobu. Tel.: 060 3105572.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmo-mjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Hitno i povoljno prodajem kuću u Subotici, 107 m². Kao i zemlju 1h 6 ari. Tel.: 064 18-39-591.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US 132/14, 145/14, 83/18 i 31/2019) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

za rekonstrukciju i dogradnju poslovnog objekta za turizam na kp. br. 14331 k. o. Novi grad u Subotici za potrebe urbanističko-arhitektonske razrade lokacije (naručitelj projekta – »LOMAX COMPANY« d.o.o. Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 4. do 10. lipnja 2021. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internet stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 4. do 10. lipnja 2021. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljović.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 1. 6. 2021.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.
Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

ILI-ILI

AKCIJA

do 30. 04. 2021.

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po 1 dinar ili
- 12 meseci sa 50% popusta

AT

Astra
Telekom

011 44 22 009

Kristijan SEKULIĆ 56	Članovi Socijaldemokratske stranke	Opće oslobađajuća odluka	Toranj (njem.) činije		Tona Telecomm. Industry Ombudsm.	Network Time Protocol	Internation. Academy of Osteop.	Kavez za ptice		Austrian Business Transport.	Značajke digitalne slike (eng.)	Prvo slovo	Broj (kratica)
Naziv pjesme D. Balaševića									Izrael, kraj po Bibliji 2 lista slova				
Kvalitetna vrsta bijele ribe												Reserve North America	
Naziv jednog alkoholnog koktela													Mjera za čistotu zraka
Internation. Loading Units				Engleski blues- rock gitarist	Lira	Edvard Munch	Energy Vrsta američkog kolača		Onaj koji radi	Čankono- žac Ruska ma- nekenika			
Tvrtka za elektroniku u Stmecu, Hrvatska												Prvi samoglas.	
Marka Laptopa					Vito, (turiz.) Grad u Californiji							Reservate Hotel	
Larry Izzo			Ivo Tijardović			Dolina u Lebanonu Podudara- nje u stihu							
Disc Jockey			Starije djevojke (narod.)					Namur Na-naosaf ety Centre				Tau Femine	
2. i 1. samoglas.			Ispisak snimke (eng.) 1. vokal					Internation. Amateur Athletic Federation					Grub, osoran, prijek
Metar		Nateje u Texasu Britanska TV serija						Kennewick School District Džezve				19. slovo Robert Redford	
Osllobodi- lački pokret			Semitski narod Otok u Hrvatskoj						Zeusova žena musliman. m. ime				
Kotarice						Filantrop- ska zaklada	Beta Hydron Acid 1. samog.				Rony Barack Andrija Anković		
Royal Internation. Air Tatto					Američko. 2. ime Narod osl. vojska							U-bahn	
Agencija za usluge internet, marketinga							Skijašica Stuhec Aluminij					South Ante Starčević	
Teritorijal- na obrana			Unovačeni mladić Austrija							North	Ana Ivanović Kijik		
Glumica — Rina 1907-1979				Valjanost, isplativost, istinitost,									

RJEŠENJE

VODORAVNO: T. SAPUTNIK, AHAB, OBORITA RIBA, R. COSMOPOLITAN, ILU, E. RAK, JIDELECTRIC, A. ACER, MAKARA, R. LT, IT, KADISHA, DJ. CURE, NNC, T. EA, CLIP, IAF, M. ALAMO, KSD, N. OP, ARAP, HERA, KORPE, BHA, RB, RIAT, MARAYA, U. ARBONA, ILKA, S. TO, NOVACI, AI, ITA, VALIDNOST

OKOMITO: SOCIJALDEMOKRATI, ABOLICIJA, POIROT, POSUDE, A. RAB, A. TURM, ERIC CLAPTON, TIO, L. TULARE, NOV, NTP, EM, RIMA, MAYA, IAO, CAKE POP, A. AL, KRETKA, IBRICI, II, RADNIK, HALID, ABT, IRINA SHAYK, N. HAAR, CASCADE, AA, O. A. NA, H. F. RR, AS, BR, KARAT, NABUSIT

Salašari somborski

Zapažen početak sezone

Proteklog vikenda je, pod sloganom »Probudi zmaja u sebi«, na Adi Ciganliji u Beogradu održan šesti Beogradski *Dragon boat* festival i peti *Dragon boat* kup za studente i srednjoškolce. Svoju vještinu u azijskom veslanju na tradicionalnom *Dragon kupu* odmjerilo je jedanaest ekipa, među kojima je zapažen nastup imala i mještovita ekipa *Salašari somborski* iz Sombora, koja je u izuzetno brzom i do samog kraja neizvjesnoj utrci uspjela pobijediti domaću ekipu, osigurati sudjelovanje u polufinalu i na iznenađenje svih prisutnih osvojiti odlično peto mjesto.

Ponovo s veslom u ruci

»Sezona utrka je ovime napokon otvorena i drago nam je da smo ponovo aktivni. Prethodna godina nas je, kao i sve, malo usporila, nismo trenirali, sve utrke su bile otkazane i ovo sudjelovanje nas je ponovo probudilo«, rekao je kapiten momčadi *Salašari somborski* **Gašpar Matarić** i dodao da je izuzetno zadovoljan rezultatom, jer ekipa nema priliku trenirati u ovakvom čamcu, te da se s njim susreću samo na natjecanjima.

»Željeli bismo za potrebe treninga nabaviti jedan ovakav čamac i tako biti spremni da postizemo vrhunske rezultate.«

Za obje ekipe *Salašara somborskih* treninzi u lađi su započeli prije mesec dana, kada su vremenski uvjeti dozvolili. U ekipi vlada dobra atmosfera i svi su jedva dočekali da sjednu u lađu i zaveslaju. Godina dana pauze je samo pojačalo želju kod svih.

»Ove sezone imamo ozbiljne planove i drago nam je da sve utrke imaju predviđene datume, pa nas tako prvo očekuje utrka u Boroviku, pa Vukovar – Ilok, gdje branimo prvo mjesto, zatim su tu utrke u susjednom Bezdanu koje tradicionalno budu prije same krune sezone koja je za nas *Maraton lađa* u Metkoviću. Nakon toga imamo plan oprobati se opet u *Dragon boat* čamcima, s nadam se većom posadom, gdje imamo velike šanse za ulazak u finale.«

Matarić je dodao kako je tim svake godine sve bolji i da je naglasak na animiranju mlađih generacija da se pridruže timu.

Dugogodišnji član ekipe **Tomica Vuković**, sa svim obvezama koje poljoprivreda donosi, daje sve od sebe da dođe do treninga.

»Uz obaveze koje imam prema salašu, poljskim radovima i hranjenju stoke koje zahtijevaju točnost, nije lako pronaći vrijeme za trening, ali ljubav prema veslu i atmosfera koja nastaje u lađi kad veslamo ne daju mi mira, pa nekako nađem način. Nisam najredovitiji, ali uspijevam. Ovo će mi biti deseta godina u timu i član sam ekipe od

osnutka, i, kao i svake godine, nadam se da ćemo postići najbolji plasman do sada.«

Pojačanje iz Bezdana

»Četvrtu sezonu zaredom okupila se ženska ekipa *Salašari somborski* i započele smo s treninzima u našoj neretvanskoj lađi. Trudimo se održati treninge barem jednom tjedno, ali djevojke dolaze i češće, organizirajući se s muškom ekipom. Skoro svaka od nas ima svoje individualne treninge van lađe, bilo da je to teretana, plivanje, trail trčanje ali i trčanje kraćih i dužih distanci, pa i polumaratona«, rekla je kapetanica ženske ekipe **Marija Mandić**.

»Ono što je posebno naglašeno ove godine, uz podršku naše Udruge i voditelja sportske sekcije **Pavla Matarića**, jest da se naše postojanje neće ograničiti na odlazak na *Maraton lađa Neretve* već planiramo posjetiti i Beograd, te druge utrke u Hrvatskoj, a nužno i u Bezdanu i Mađarskoj, pa je potrebno da se svi redovito odazivaju na treninge i stalno održavaju kondiciju na zavidnoj i potrebnoj razini. Također, planiramo proširiti tim, prvo s djevojkama iz Bezdana koje su nam se pridružile ovog tjedna na treningu.«

Na kraju je Marija pozvala mlade djevojke i žene iz Sombora, Subotice i okolice da im se jave, da se upoznaju s radom udruge HKUD *Vladimir Nazor*, njihovom sportskom sekcijom i veslačkim timom *Salašari somborski*, te da im se pridruže u lađi.

»U ovim turbulentnim vremenima sigurno nije lako odvojiti vrijeme, volju i energiju za tako neobičnu aktivnost, ali, vjerujte nam, sve se stotruko vraća u osjećajima, sjećanjima, prijateljstvu i zajedništvu koje vlada među veslačima i muške i ženske ekipe.«

Jedna od mlađih veslačica je **Dajana Korpak**, koja je trenutno studentica treće godine Fakulteta sporta i tjelesnog odgoja. Dajana potvrđuje da su vam želja i ljubav prema lađi dovoljni da uskladite sve obveze i dođete do treninga.

»Moja ljubav prema veslanju pojavila se kad sam prvi put sela u lađu, prije tri godine. Osjetila sam posebnu vezu između sebe, vesla i vode. Od tada ta veza postaje jača svakim sljedećim treningom.

Uz obveze na Fakultetu sporta i tjelesnog odgoja koje studiram, uspijevam odvojiti vrijeme za trening, jer svaka dobro veslana utrka daje mi motivaciju da svaku sljedeću utrku veslam još bolje, a to se ne postiže bez dobrog i redovitog treninga. Očekujem puno od ove godine, prije svega puno dobrih plasmana i uspjeha u brojnim najavljenim utrkama i zasigurno sjajnom nastupu na najvažnijem maratonu lađarica. Osim uspjeha, nešto što nas spaja i daje nam vjetar u leđa je dobra atmosfera u lađi.

Ove će godine, kako najavljuju organizatori, biti puno više ženskih ekipa nego do sada, pa će uz vjetar u leđa, redoviti treninzi biti od najveće važnosti za djevojke.

I na kraju, kada smo konstatali da su svi veslači prisutni, da redovito treniraju i imaju veliku želju za veslanjem i uspjehom, treba spomenuti da imaju stalnu i snažnu potporu HKUD-a **Vladimir Nazor**,

koji, kako pročelnik sportske sekcije Pavle Matarić kaže, daje sve kako bi veslačima osigurao potrebne uvjete za trening i potrebna sredstva za odlazak na utrke i sudjelovanje na njima.

Sklad koji postoji u ovom timu koji, osjeća se i iz ovih razgovora, obećava dobru sezonu. Sretno **Salašari somborski!**

Gorana Koporan

POGLED S TRIBINA Finiš

Posljednje, 36. kolo Prve hrvatske nogometne lige donijelo je, reklo bi se, na koncu očekivane rezultate i finalni rasplet jednog od najzbudljivijih prvenstava. *Rijeka* je na svojoj Rujevici svladala *Goricu* (2:1) i preuzela njezinu treću poziciju, dok je *Hajduk* iskoristio prednost Poljuda i rutinirano poentirao protiv *Lokomotive* (2:0) i prigrabio u posljednji tren četvrtu, također europsku poziciju. Naime, nakon *Dinamovog* osvajanja kupa protiv *Istre* (6:3), osigurano je još jedno mjesto u kvalifikacijama za buduću Konferencijsku ligu. Ovakvim raspletom ludog finiša *Gorica* je nakon 35. kola u posljednjem izgubila europsku vizu, a vjerojatno i trenera **Oreščanina**. Gornja dva mjesta već odavno pripala su prvaku *Dinamu* i doprvaku *Osijeku* iza kojeg je rekordna sezona po broju osvojenih bodova.

Na dnu ljestvice, pomalo neočekivano i doslovno dramaturški porazom protiv *Slavena* (1:0), status prvoligaša izgubio je *Varaždin*. Ovakvim raspletom *Lokomotiva*

je, unatoč porazu, ostala prvoligaška momčad, dok je *Istra* nakon poraza u *Osijeku* (2:1) završila kao deveta i slijedi joj doigravanje za ostanak u društvu najboljih hrvatskih klubova. Do prije nekoliko kola malo tko je očekivao baš ovakav kraj ligaške utrke, jer su *Varaždinci* bili gotovo sigurni za ostanak, a *Lokomotiva* je čvrsto držala fenjer. Ali, trener **Toplak**, poznati spasilac posrnulih momčadi, još jednom je dokazao svoju kvalitetu.

Najbolji strijelac lige je Argentinac **Ramon Mierez** (*Osijek*) s 22 postignuta gola, slijedi **Mario Gavranović** (*Dinamo*) sa 17, **Mislav Oršić** (*Dinamo*, 16) i **Kristijan Lovrić** (*Gorica*, 15).

Najefikasnija momčad: *Dinamo* 84 postignuta gola.

Najbolja obrana: *Osijek* 25 primljenih pogodaka.

Završetkom 1. HNL nogometno uživanje nikako ne prestaje, jer slijedi okupljanje hrvatske nogometne reprezentacije na završnim pripremama pred Europsko prvenstvo i susreti protiv Engleske, Škotske i Češke. Također, mladu reprezentaciju (U21) očekuje četvrtfinalni duel protiv Španjolske na EP-u, koje se ove godine zbog pandemije covida-19 igra u dvije faze. Konačno, tu su kvalifikacije za Ligu prvaka i Konferencijsku ligu, pa nam slijedi pravo nogometno ljeto.

D. P.

Narodne poslovice

- * Gdje nedostaje snaga, nadoknađujemo je voljom.
- * Koračaj polako da se ne digne prašina.
- * Ljepota ima lijepo lišće, ali gorke plodove.

Vicevi, šale...

Čekaju dva pijanca na semaforu. Upali se crveno svjetlo.

– Vidi, lijepo boje! – kaže jedan.

Upali se žuto svjetlo.

– Ova boja je još ljepša.

Upali se zeleno svjetlo.

– Ova boja je najljepša.

Upali se opet crveno svjetlo, a drugi će:

– Idemo! Ovo smo već vidjeli.

Sjede dva luđaka za stolom i jedan dijeli bombone.

– Jedna tebi, jedna meni!

– Jedna tebi, jedna meni!

– Jedna meni, jedna meni, jedna meni!

Na to ga ovaj drugi zaustavi i kaže:

– Čekaj malo! A tebi?

Mudrolije

* Čovjeka opredjeljuju dvije stvari: strpljenje kada nema ništa i ponašanje kada ima sve.

* Što se više udaljiš od situacije, što se više uzdigneš iznad nje, to je veća površina koju vidiš i lakše ti je naći pravo rješenje.

* Spokojstvo je najjača emocija. Šutnja je glasnija od krika. Ravnodušnost je gora od rata.

Vremeplov – iz naše archive

HBKUD Lemeš u etno kući u Topolju, 2007.

Iz Ivković šora

Nagato

Piše: Branko Ivković

Faljnīs, čeljadi. Ta oma da vam kažem, da ne trune u meni: nisam još nikako pospremo avliju! Jal sramota jal nije, al eto tako je. Što kazo onaj zet: »tako je ispalo«. Nisam i gotovo, pa vi sudite. Kaže ovaj moj pripametni Periša da od linosti nema veće žalosti, a ne svaća da čovik kadgod mora i odanit dušom, dat malkoc i sam sebi ajera, obać šorove i naku našu nesvaćenu lipotu. Ta kaže i sami jel nije lipo vidit na lipo uređenim njivama kako žito vlata, pa kako kuruzi među već treći-četvrti list, pa kako mriši uljana ripica, a tek cincokret kako razvija lišće? No, kad smo kod njeg, oma da vam ispriopovidam kako sam prošo. Tiram ja tako moju *partizanku* biciglu – ide samo tako, sve piva, ništa ne zvoni, pomećano sve novo od pedala do šarhanja – kad što-god iz šenflika ispod dola puuuče! Ta, kugod sveti Ilija, božem prosti. Gatam ja šta sam sad Bogu zgrišio kad je poslo gromove na me. Ta nije valjdar vidio da sam se ulinio? Ta šta da vam divanim: mal nisam pao s bicigle kako sam se zdravo ustravio. Vamo istrče niki diviji zec iz ječmišta pa zaslipio i skače vamo na me. Aaav, još sam se više poplašio, učinio mi se borme veći neg kaki ker. No, prošlo i to, srce mi se vratilo iz peta na misto kad ono opet nako zdravo pukne. Al sad se nisam pristravio. Ta bio sam i ja regrut i služio vojsku. To digod iz dola puca kogod i rastirava divijačinu da ne tiska na cincokret, tišim ja sam sebe pa ću tamo pravac da ja vidim šta je to, kad ono butanska boca. Poznam je jel taku istu imam na šporelju. Doduše, izašlo joj vrime pa je moram punit na crno, i nika skalamerija ko civ šta li. Onda sam se satio da su ove velike gazde pokupovale nike gasne topove da rastiravaju golbove i druge tice da njim ne idu cincokret. Gledim u onu gvožđušinu i butansku bocu pa promrmljam u bradu: »hm, dabogda te ovi gvožđari našli, ko te tute i natrćijo«. Posli tog »uvi-đaja« sam se vratio na šor i nastavio dalje mojim putom, al se sve niki mislim da ovaj svijt nije sasvim, da nema obzira i poštivanja ni prema kom. Ta to čudo puca i budi svijt što je noćom radio, a ima i fajn taki, pa plaši i domaći josag; vaške se pozavlače i drću, dica se trzaje. Mislim se ja u sebi šta rade ovi komunalni renderi, to je sad u redu? A kad dite zalupa lončićom od mlika u stanu, onda oma dođu upozoravat. E, dobro je moj pokojni Đeno divanijo da je pravda u vaka nikaka vrimenta uvik u ruki onog koji u drugoj ruki drži buđelar a za sirotog čovika pravde ni nema. Bio čovik skroz u pravu pa nek se srdi kogod oće, marim ja. A i ovi znakovi mi već idu na živce, virujte mi. Sad vidim opet minjaju table prid varošom i mistima, ta sad će ti što dođu kod nas samo bit zbunjeni. Vide četri natpisa pa će mislit da je to četri sela a ne jedno. Valjdar se to meće za one koji ne znaju. Za nas koji smo odaleg ne triba ni da ima table. No, neću mudrovat vise. Idem se latit, pa spremit za proštenje. Ta već će se svijt smijat kad naiđe šorom pa mi vidi avliju. Zbogom.

Rič po rič

Jajce za sriću

Piše: Željko Šeremešić

Teško da j bilo lipšeg mesta i lipši dana neg petak, subota i nedilja kod dide i bake. Već petkem potli škole otprašim kod nji, a to j bilo, što bi rekli ko, da kericu s lanca pušćeš. Nit ti tamo kogod šta naređiva nit ti ko pita šta š i ku š, disi bio ka š doć. Sam naveče dođi spavat i svi zadovoljni. Dida i baka su bili, što bi danas kazali, »tolerantni do panja«. Naspram ovog danas, dice na sokaku ko kokica, ni smetalo ni što j bilo prava do članaka a gučji govana i duda da ne divanim. Prav međ prstima i ulipite noge od naprid spomenitog nisu nam smetali da budemo sritni i nasmijani. Sam da kažem da se, što bi rekli danaske, dičji društveni život onda ni odvijo sam na sokaku već je on bio i u zadnjem dvoru kod bake i dide. Tamo j bilo ko u malom zoo vrtu. Na dvoru kokoša svi boja i mustra, da ne mož izborjit. Gusaka, pataka, kerova, golubova. U kočaku svinja i prasaca, a u pojate konja i krava. Jedino su mačke ko spavale a u stvari vrebale iz slame jel sa čardaka. Eto, tako j to izgledalo kadgode. I nikad ni bilo dosadno. Od tog cilog živog svita iz zadnjeg dvora sam ja imo koristi, od koga manje a koga više, od malo nji nikako. No, za mene su najvažnije bile kokoše. Tamo digod u njevim gnjizdima uvik su tribala postojat makar dva jajceta za slučaj nužde ako baka ni tu jel štagod radi pa ju ne mogu dovikat. E, sade bi se kogod zapito šta kokoš i jajce možu pomoć. E, možu, i to ovako. Kad pritisne žega, kad je i u debelom ladu vruće, kad i dica sa sokaka nestanu, začuje se kroz sokak: sladoleeeeeed, sladoleeeeeed... sladoledeeeeeed. E, onda ti je najvažnije znat u kojem gnjizdu j kokoš snela jajce jel ga još bolje ima dva i prvi stić s jajcima da ti se natoči. Jedno jajce jedna kugla sladoleda. Brzo u zadnji dvor u potragu i ako imaš sriće u svake ruke nosiš po jedno jajce. Pa trč prid sladoledara. Začas pun sokak dice, prav se diže ispod bosu noga i red se stvori. Na bicigle kutija sa dvi fele, od vanile i čokolade. Pa ko volji neg izbira. Onaki fini ladni za jezik ti se lipi. Sam moraš pazit da ti kugla ne spadne u prav jel je onda problem kako ju vratit u oštiju. Fala Bogu, pa j jaja bilo uvik i novaca ni tribalo mada j bilo i oni koji su plaćali novcima. I tako se u vrilom litnjem danu čekalo na to malo slatkoga što i danas pamtim. Ovo što sam sad izdivanio dešavalo se skoro svaki dan a bilo je i dana, mada mož kazat ritko kad se opet moglo koristit jajce da bi štagod vidio i čo. Pročulo bi se u selu da su došli čergari, a to bi privedeno za nas dicu značilo da će kroz selo »it mečka«. To j za nas dicu bilo čudo, kad bi mi vamo uvi naši šuma vidli među pa da taj meda još i igra i piva. Nikad. I kad bi mečka krenila kroz selo igrat svi bi opet sprimili ko novaca ko jaja za platit da se vidi igranka. I čekalo bi se tako cili dan, nuz put polizo i koji sladoled dok se na kraj sokaka ne bi pojavila mečka. Talambas bi se čo izdaleka, Ciga bi naglas romunjo nikake nama čudne riči a mečka bi kad nas se nakupi igrala i mumlala. Onaj ko to prvi put vidi, taj ćutio ko zaliven a ostali bi vikali navijali da se čuje na kraj sela. I eto ti za par jaja u po sokaka sa pravem do članaka cirkus bez cirkusa. I kad se tako završi dan svi sritni odu spavat, a sve j koštalo par jaja.

U NEKOLIKO SLIKA

Druženje

**PETAK
28.5.2021.**

6:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:11 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:11 Dobro jutro, Hrvatska
10:18 Doktor Martin
11:10 Riječ i život
11:35 Hrvati koji su mijenjali svijet
12:00 Dnevnik 1
12:27 Život vrijedan življenja
13:18 Dr. Oz
14:06 Normalan život
14:56 Bajkovita Hrvatska:
15:06 Na vodenome putu
15:55 Frankie Drake istražuje
17:00 Vijesti u 17
17:19 Kod nas doma
18:11 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:10 Sve ili ništa, film
21:54 5.com s Danielom:
Boris Novković i Miroslav
Čiro Blažević, zabavni talk
show
22:56 Dnevnik 3
23:28 Zemlja tigrova,
američko-njemački film
01:10 Na vodenome putu
01:56 Frankie Drake
istražuje
02:40 Dnevnik 3
02:55 Vijesti iz kulture
03:03 Dr. Oz
03:45 Neukroćena Italija
- Život s vulkanima: Otoci
vjetra i vatre
04:33 Skica za portret
04:40 Bajkovita Hrvatska:

04:46 Dnevnik 2
05:35 Život vrijedan življenja
05:05 Kultura s nogu
05:30 Regionalni dnevnik
06:14 Juhuhu
10:00 Split: Sv. Duje,
prijenos procesije i mise
11:36 Napokon sreća
12:35 Makłowicz na
proputovanju
13:33 Tajna dvorišne
rasprodaje: Fotografija
ubojstva, američki film
15:02 Mjesto pod suncem -
Ostati ili otići
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Neukroćena Italija
- Život s vulkanima: Otoci
vjetra i vatre, dokumentarna
serija
17:37 Ko te šiša
18:16 Jedrima oko svijeta,
dokumentarna serija
18:48 I to je Hrvatska:
Morske orgulje i Pozdrav

Suncu
19:01 Kapetan Clar
19:29 POPROCK.HR
20:05 Alfi Kabiljo - u susret
Zagrebačkom festivalu
20:42 Gibonni u po ure na
sv. Duju, koncert na splitskoj
Vidilici
21:27 Van der Valk, serija
23:02 Forenzičarka Halifax:
Osveta, serija
00:39 Tajna dvorišne
rasprodaje: Fotografija
ubojstva, američki film
02:04 Noćni glazbeni
program

**SUBOTA
29.5.2021.**

06:38 Klasika mundi: Nikita
Borisoglebskij i Simfonijski
orkestar HRT-a pod
ravnanjem Jurija Simonova
07:43 Kanzaški pobunjenici,
američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:16 Zdrav život
13:47 Zajedno u duhu
14:22 Prizma
15:09 Istrage prometnih
nesreća
15:40 Agenda: Svijet,
vanjskopolitički magazin
16:12 Potrošački kod
16:41 Manjinski mozaik:
Nijemi svjedoci
17:00 Vijesti u 17
17:17 Kultura s nogu
17:48 Ljepom našom:
Makarska
19:00 Dnevnik 2
20:03 LOTO 7
20:12 Usamljeni osvetnik,
američki film
22:37 Loto 7 - izvještaj
22:42 Dnevnik 3
23:11 Hrvati koji su mijenjali
svijet
23:18 Prkos, američki film
01:33 Sam protiv mafije,
američki film
02:55 Dnevnik 3
03:10 Vijesti iz kulture
03:18 Kanzaški pobunjenici,
američki film
04:54 Veterani mira
05:39 Fotografija u
Hrvatskoj

05:45 Dnevnik 2
06:34 Ljepom našom:
Makarska
06:36 Juhuhu
06:37 Susjedstvo tigrića

Daniela, crtana serija
10:18 Vrtlarica
10:53 Život u parku
11:44 Poslovni plan
12:15 Dom na kvadrat
12:46 Veliki majstori
slikarstva
13:43 Auto Market
14:19 Košarka, NBA liga:
Utah - Denver, snimka
15:39 Teniski turnir Zagreb
Ladies Open, reportaža
16:00 Regionalni dnevnik
16:27 Magazin Euro 2020.
16:55 Vaterpolo PH - 1.
finalna utakmica, prijenos
18:11 Split: Europski
bacački kup, prijenos
20:05 Čarobna godišnja
doba, dokumentarni film
21:41 Ekspedicije Stevea
Backshalla - Kad zagusti,
dokumentarna serija
22:37 EBU: Zarah - Divlje
godine, serija
01:06 Glazbeni Top20
01:51 Hrvati koji su mijenjali
svijet
01:54 Noćni glazbeni
program

**NEDJELJA
30.5.2021.**

07:52 Song without end,
američki film
10:00 Prozorje: Misa, prijenos
11:07 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:28 Plodovi zemlje
13:22 Rijeka: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:01 Ljubav u Daisy Hillsu,
američki film
16:29 Mir i dobro
17:00 Vijesti u 17
17:21 Potpis zločina,
dokumentarni film
18:00 Lokalni izbori, specijalna
emisija
18:59 Dnevnik 2
19:59 Lokalni izbori, specijalna
emisija
23:06 Dnevnik 3
23:41 Song without end, film
01:46 Nedjeljom u 2
02:41 Dnevnik 3
03:04 Mir i dobro
03:29 Jazz klub Ronnie's,
glazbeno-dokumentarni film
05:12 Dnevnik 2
06:01 Rijeka: More
06:05 Regionalni dnevnik

06:34 Juhuhu
09:40 Grantchester

10:30 Umorstva u Midsomeru
12:05 Dobar, bolji, najbolji...
britanski slastičar
13:10 Sjedni, odličan
13:35 Cesarica - HIT travnja
13:40 Passage du désir, le
secret de Manta Corridor,
francuski film
15:15 Odbrojanje do Tokija
15:45 Ekspedicije Stevea
Backshalla - Kad zagusti,
dokumentarna serija
16:37 Klub 7
17:35 Magazin Euro 2020.
18:00 Košarka, NBA liga:
Milwaukee - Miami, snimka
19:05 Koncert Varaždinskog
komornog orkestra i
sopranistice Marije Vidović -
Medimurje tak imam te rad,
Čakovec 29.4.2021.
20:00 Loto 6
20:10 L.A. povjerljivo, film
22:20 Loto 6 - izvještaj
22:25 Republika,
dokumentarna serija
23:15 Graham Norton i gosti
00:00 Jazz klub Ronnie's,
glazbeno-dokumentarni film
01:43 Brooklyn 99
02:13 Umorstva u Midsomeru
03:43 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
31.5.2021.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:11 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:11 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:11 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:17 Doktor Martin
11:10 Treća dob
12:00 Dnevnik 1
12:25 Život vrijedan življenja,
telenovela
13:15 Dr. Oz
14:02 Globalna Hrvatska HTV
14:43 I to je Hrvatska:
15:04 Na vodenome putu
15:55 Frankie Drake istražuje
17:00 Vijesti u 17
17:19 Kod nas doma
18:08 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:10 Opstanak 2: Država,
dokumentarna serija
21:02 Počivali u miru
22:05 Otvoreno
22:55 Dnevnik 3
23:28 Na vodenome putu
00:15 Agenda: Svijet,
vanjskopolitički magazin

00:48 Frankie Drake istražuje
01:35 Dr. Oz
02:17 Dnevnik 3
02:40 Divji Shetland - vikinška
granica Škotske, dokumentarni
film
03:39 Divja zemlja, telenovela
04:22 Fotografija u Hrvatskoj
04:36 Dnevnik 2
05:25 Život vrijedan življenja,
telenovela

05:05 Peti dan
06:05 Riječ i život
06:34 Juhuhu
11:05 Sjedni, odličan
11:35 Napokon sreća
12:30 Legendarne prve
dame: Michelle Obama,
dokumentarna serija
13:25 Loša majka, francuski
film
15:00 Najbolji dizajneri
interijera
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Cesarica - HIT travnja
16:48 Divji Shetland - vikinška
granica Škotske, dokumentarni
film
17:40 Cesarica - HIT travnja
17:45 Auto Market
18:20 TV Bingo
18:55 Tea Mamut:
19:00 Budimpešta: EP u
plivanju, prijenos
19:40 Cesarica - HIT travnja
19:43 Glazbeni spotovi
20:05 Stadion
21:00 Hemingway na Kubi,
američko-kanadski film
22:55 Crna lista
23:50 Ray Donovan
00:40 POPROCK.HR
01:10 Loša majka, francuski
film
02:35 Noćni glazbeni program

**UTORAK
1.6.2021.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:17 Doktor Martin
11:09 Glas domovine
11:34 Hrvati koji su mijenjali
svijet
12:00 Dnevnik 1
12:25 Život vrijedan življenja,
telenovela
13:15 Dr. Oz
13:57 Hrvati koji su mijenjali
svijet
14:05 Znanstveni krugovi

* Sva prava eventualne izmjene programa zadržavaju TV postaje.

14:30 Zdrav život
15:00 Na vodenome putu
15:45 Kratki dokumentarni film
15:55 Frankie Drake istražuje
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:10 U svom filmu
21:05 Tajne noći: Grad, dokumentarni film
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Hrvatska za 5: Najbolje hrvatske poduzetnice i poduzetnici 2021.
00:15 Na vodenome putu
01:00 Frankie Drake istražuje
01:45 Dr. Oz
02:30 Dnevnik 3
02:53 Konji u oluji - Kamenito utočište na Sardiniji, dokumentarni film
03:42 Divlja zemlja, telenovela
04:27 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:37 Dnevnik 2
05:26 Život vrijedan življenja

05:05 Izvan formata
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
10:31 Odred za čuda
11:35 Napokon sreća
12:30 Ikone: Zabavljači, dokumentarna serija
13:30 Novi klinac, francuski film
15:00 Mjesto pod suncem - Ostati ili otići
15:49 Cesarica - HIT travnja
15:52 Hrvati koji su mijenjali svijet

16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Konji u oluji - Kamenito utočište na Sardiniji, dokumentarni film
17:35 Stipe u gostima
18:15 Jedrima oko svijeta, dokumentarna serija
18:45 I to je Hrvatska:
19:05 Kapetan Clark, crtana serija
19:27 Cesarica - HIT travnja
19:30 POPROCK.HR
20:05 Duž američko-meksičke granice sa Sue Perkins, dokumentarni film
21:00 Moja super bivša, američki film
22:40 EBU: Lobistica, serija
23:35 Ray Donovan
01:45 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 2.6.2021.

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:17 Doktor Martin
11:09 Eko zona
12:00 Dnevnik 1
12:25 Život vrijedan življenja, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Potrošački kod
14:30 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
15:00 Na vodenome putu
15:50 Munch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma

18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:03 LOTO 7
20:10 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
21:00 Loto 7 - izvještaj
21:05 Mijenjamo svijet: Kriptopija - Budućnost interneta, dokumentarni film
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:26 Na vodenome putu
00:16 Istrage prometnih nesreća
00:41 Munch
01:31 Dr. Oz
02:16 Dnevnik 3
02:39 Florida - zemlja sunca, dokumentarni film
03:29 Divlja zemlja, telenovela
04:14 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:37 Dnevnik 2
05:26 Život vrijedan življenja, telenovela

05:20 Što je klasika?
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
11:05 Luka i prijatelji
11:35 Napokon sreća
13:30 Savršeno vjenčanje, američki film
15:00 Najbolji dizajneri interijera
15:52 Cesarica - HIT travnja
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Florida - zemlja sunca, dokumentarni film
17:32 Cesarica - HIT travnja
17:35 I to je Hrvatska:
17:55 PH vaterpolo - finalna serija 3.utakmica, prijenos

19:15 Budimpešta: EP u plivanju, uključanje u prijenos
20:05 Mi smo iz Los Angelesa
21:00 Eurovision Song Contest: The Story of Fire Saga, američko-islandsko-kanadski film
23:00 Cma lista
23:55 Ray Donovan
00:45 POPROCK.HR
01:15 Savršeno vjenčanje, američki film
02:40 Obiteljski zločini
03:25 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 3.6.2021.

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:17 Doktor Martin
11:09 Priče s končom iz borše Stanka Ferića: Okus sjećanja - šibenska maraština, emisija pučke i predajne kulture 30:00
12:00 Dnevnik 1
12:25 Život vrijedan življenja
13:15 Dr. Oz
14:05 Hrvatska moj izbor: Bernarda i Vladimir
14:30 Prometej
15:00 Na vodenome putu
15:53 Munch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:03 LOTO 6
20:10 Tko želi biti milijunaš?
20:55 Loto 6 - izvještaj
21:00 Rotterdam: izbor za pjesmu Eurovizije 2021. 2. polufinalna večer, prijenos

23:15 Dnevnik 3
23:50 Na vodenome putu
01:25 Dr. Oz
02:10 Dnevnik 3
02:33 Vodenkonji - afrički riječni divovi, dokumentarni film
03:22 Divlja zemlja, telenovela
04:07 Kad završava samica na stanu, emisija pučke i predajne kulture
04:32 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:37 Dnevnik 2
05:26 Život vrijedan življenja

05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
11:05 Pozitivno
11:35 Napokon sreća
12:30 Dulum zemlje, dokumentarna serija
13:30 Priznanje, američki film
15:00 Najbolji dizajneri interijera
15:52 Cesarica - HIT travnja
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Cesarica - HIT travnja
16:45 Vodenkonji - afrički riječni divovi, dokumentarni film
17:32 Cesarica - HIT travnja
17:35 I to je Hrvatska:
17:55 Budimpešta: EP u plivanju, prijenos
20:05 Klub 7
21:20 Agape, hrvatski film
22:00 Cma lista
23:15 Most
00:05 POPROCK.HR
00:35 Priznanje, američki film
02:00 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetonik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Daleke zemlje

Najzelenija mjesta na svijetu

O dalekim zemljama pišem malo, uglavnom zato što su mi jako daleko i tako mi se čine nedostupnima. Kada je započela ova epidemija, dogovorila sam s putnikom u sebi da je pisanje o nekom mjestu, određena vrsta putovanja u njega, bar virtualno, čitanjem o njemu. Otkrivanjem zanimljivih, tajanstvenih priča i detalja, slušanjem priča o tom mjestu od drugih ljudi i njihovih iskustava ta mjesta mi postaju poznatija.

Ide mi se u Kinu

O Kini dosta slušam, čitam, gledam dokumentarne filmove i sanjam da ću je posjetiti. Još kao maloj mi je Kina bila Kineski zid. Sjećam se da ništa o njemu nisam znala, ali da mi je zvučao toliko važnim i toliko velikim da sam jako željela posjetiti ga. Onda sam porasla i proširila svoje želje na Peking, Sian, Hong Kong, Šangaj, Pingjao, Vuhan, Makao... Prijestolnica pandi Chengdu, prijestolnica provincije Sečuan mi je naravno vrlo brzo došla na vrh liste, a ni »kineski Maldivi Hajnan«, najjužnija pokrajina, nije dugo čekala da me osvoji.

Sve u svemu, lista željenih kineskih destinacija raste, kao što raste i popis ljudi koje poznajem, a koji odlaze u Kinu raditi i koji šalju dojmove oduševljenja zemljom i razvojem i željom da ostanu tamo. Sve mi to zvuči i dalje daleko i sigurno ne želim živjeti u milijunskim gradovima, ali želim istraživati.

Zeleno selo

Kao jedna od najstarijih civilizacija na planetu, s velikim utjecajem na tijek povijesti i razvoj ljudske rase kroz znanost, filozofiju ili umjetnost, Kina ima što ponuditi turistima i ljubiteljima gradova i prirode.

Dok ne priprelim ozbiljniji i sustavniji tekst o onome što želim vidjeti u Kini, želim podijeliti priču o šarmanтном kineskom gradu čija me fotografija zavela. To je

napušteno ribarsko selo Houtouwan, na sjevernoj strani otoka Shengshan, jedno u lancu od 400 otoka smještenih 40 kilometara istočno od Šangaja.

U gradu je 1990-ih bilo oko 2.000 ribara i njihovih obitelji. Ljudi u Houtouwanu već su neko vrijeme bili uspješni, ali tijekom godina ribarska zajednica nije uspjela pratiti rastuću konkurenciju u obližnjem Šangaju. Stoga je populacija ovisno o ribi na kraju migrirala na kopno radi boljih izgleda. Tijekom sljedećih nekoliko desetljeća kuće su prestale biti korištene i napale su ih lokalne biljke. Danas u selu živi svega nekoliko ljudi.

Deseci modernih kuća koje su svojom vegetacijom odjevene u zeleno i postaju priroda dodiruju brda sve do mora. Neki su im zidovi pali ili su se krovovi urušili, dok su drugi industrijski završili zamijenjeni poklopcima lokalnih vina i trava. Napuštene kuće povezane su zmajskim cestama, a ostaci ribarske luke nagovještavaju trgovačku prošlost sela. Ako zavirite u bivše domove, možete vidjeti raspadnute kućanske predmete i trošne komade zaboravljenog namještaja.

U Houtouwanu danas živi manje od deset ljudi. No, umjesto da se bave ribolovom, okrenuli su se nečem drugom: sada obilaze šačicu dnevnih izletnika kroz nekoć uspješno selo i prodaju im vodu koja je jedina stavka koja se prodaje u selu.

Prije nekoliko godina, kada su fotografije sela duhova obišle svijet, Houtouwan je postao vrlo popularan, ali nije bio spreman za sve više turista koji su zeleni fenomen htjeli vidjeti uživo. Budući da je Houtouwan gotovo pust, tamo ne možete ostati, ali smještaj je dostupan u obližnjim selima.

Neka čarolija obavi svaku fotografiju i svaki prizor na ovom zaboravljenom zelenom otoku kao iz bajke, a to je nevjerojatan dar čovjeka prirodi. Ako vam je blizu, ne zaboravite posjetiti ovo napušteno ribarsko mjesto, a kako kažu, najbolje vrijeme za posjet je ljeto zbog vegetacije.

Gorana Koporan

Pčelarstvo Sudarević

Vam nudi prirodni vrcani med.

Od davnina poznat kao lijek, nezaobilazan dodatak toplim napitcima, aktivni sudionik zdrave ishrane, najbolji prijatelj naše kože i kose - njegovo veličanstvo, MED

BAGREM MED - CVJETNI MED - LIVADSKI MED - ŠUMSKI MED
PROPOLIS - PELUD - MED S MATIČNIM MLIJEČOM
MED S PELUDI I MATIČNIM MLIJEČOM

Kontakt:

Sudarević Ivan: 060/036 82 27

Sudarević Kalman: 064/21 31 871

5+Plus

**Paket
SIGURNOSTI**

za samo

3.600 RSD

GODIŠNJE

Osiguranje drugačije od svih

Opres u vožnji i briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti na putu.

Zato Milenijum osiguranje u svojoj ponudi ima polisu koja pokriva najčešće rizike po automobil i lica u njemu, a omogućava Vam da jednom polisom obezbedite sebe, svoj automobil i druge putnike u njemu.

Polisa Paket 5+ predstavlja paket sigurnosti, a za samo 3.600RSD godišnje dobijate osiguranje od sledećih rizika:

1. Lom stakala na vozilu
2. Osiguranje lica u vozilu
3. Zamensko vozilo
4. Troškovi pomoći na putu
5. Prirodni rizici
(oluja, grom, grad, snežna lavina i poplava)

MILENIJUM[®]
OSIGURANJE

www.mlos.rs
011/ 715 23 00

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

Natječaj

**HRCKO
TE ZOVE**

**BUDI PISAC,
PJESNIK
BUDI**

*Nek riječi polete iz grudi,
u sebi maštu probudi!*

**Budi kreativan!
Piši, stvaraj!**

Pjesme ili priče pošaljite na e-mail: hrcko@hrvatskarijec.rs
Prvi rok za slanje radova je kraj školske godine, a drugi do
20. rujna 2021. godine.

Autori najboljih radova bit će nagrađeni na *Danima hrvatske
knjige i riječi* – *danima Balinta Vujkova* u listopadu.

Čeka vas iznenađenje!

Radovi (pjesma, proza u obliku kratke priče) mogu biti pisani hrvatskim
standardnim jezikom, te mjesnim govorom (bunjevačka i šokačka
ikavica). Na natječaju mogu sudjelovati učenici osnovne i srednje škole.

Uz svoj rad pošalji sljedeće podatke: ime i prezime, razred, naziv škole i
mjesto, ime i prezime učitelja, nastavnika ili profesora (mentora).